

OSZK HIRADÓ

XVI. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM
1973. JANUÁR-FEBRUÁR

Budapest népe!

A Vörös Hadsereg a magyar főváros városi körzetek-
felől végig felszabadított harcát. Budapest teljes felszabadításán
napok, esetleg órák kérdése. Az estrom hetet alatt kitörtött vic-
tál, világítással, gázzal és könnygázzal megfosztott főváros vár-
környezetének megindítása a lakosság életének legfontosabb kérdése.

Budapest utcáin még folyóak a harcok. Az eddigetlen
nemzetgyűlés és a magyar kormány emiatt egyelőre még Debrec-
enben tartózkodik és így nem állhat előre a helyreállítás mu-
hájának, holott minden óra és perc, amelyet titkosításon töltünk,
napokkal és hetekkel hosszabbíthatja meg a főváros lakosságá-
nak megpróbáltatásait. Csakhamarunk kell!

A főváros felszabadított körzetekben már megkezdődött
vagy megkezdésben van a magyar demokratikus pártok:
a Független Kiszabadítási Párt, a Nemzeti Parasztpárt, a Socialis-
tádemokrata Párt, a Magyar Kommunista Párt, az egyházi és
társadalmi szervezetek képviselőiből a Magyar Nemzeti Szig-
gellenségi Front, amely a kormány és a nemzetgyűlés Budá-
pestre javítólag dívezi a házigazgatást, a rendfenntartást és a
helyreállítási munkálatok vezetését.

A Magyar Nemzeti Sziggellenségi Front felhívással
fordul a főváros népéhez, hogy minden állásán intskodjon, a
hivatalos szervek rendelkezésének bevétele nélkül határozatlanul
szűnjön ki a piacokból, legyen lakhatási állapotba otthonait, laká-
sok és a romok. A szabályok és fenntartások, a fasiszta bűntudat
ellen szervezzen házigazgatást és egybe fűzést. A szervez-
től és villanyvezetékek kezdjék meg nyomában a víz, a villany-
és telefonvezetékek kijavítását, az orvosok, gyógyszerészek, szem-
és fogorvosok meg a házigazgatási ellátást. A helyreállítás
nyomoncél helyzetének javítására az egyes körzetek alakítsa-
nak Nemzeti Segélybizottságokat.

A nemzeti összefogás erejében, a független, szabad
és demokratikus Magyarországi fővárosaink összefogásával a mun-
kára szól fel minden igaz magyart

a Magyar Nemzeti Sziggellenségi Front
budapesti szervezete.

12

TARTALOM

- 1 NÉMETH MÁRIA: A tizenhatodik évfolyam elé
- KRÓNIKA
- 3 Vezetőtanácsai értekezletek, 1972, június-1973, március, Összeáll. Somkuti Gabriella
- 6 Személyi hírek és változások, 1972, jun. 15-1973, márc. 15.
- 9 Könyvtárunk 1972. évi működéséről, I. rész
- MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL
- 16 Információ-áradat és nemzetközi összefogás
FARAGÓ LÁSZLÓNÉ: A "Shared cataloging"-ról
- 18 HARASZTHY GYULA: Raktározási gondok a különgyűjteményekben
- 20 Egy nyomdatörténeti kuriózumról
- 21 Magyar vonatkozású új külföldi szerzeményeinkből
- 22 A segédkönyvtárak állományi anyagáról
- KIADVÁNYAINK
- 23 Az Országos Széchényi Könyvtár - A Magyar Nemzeti Könyvtár, Ism. Tóth András
- 25 Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke, Hungarica-melléklet, Ism. S. Orvos Mária
- TÁJÉKOZÓDÁS
- 27 KECSKEMÉTI ISTVÁN: Kodály Zoltán emlékkiállítás, Bécs, 1972, nov. 7-dec. 16.
- 28 KOVÁCS ILONA - FARAGÓ LÁSZLÓNÉ: Szakirodalmi tallózás
- KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL
- 32 Dezsényi Béla 1907-1972
- 34 Szakszervezeti munkánk főbb eseményei, 1972, jun. 15-dec. 31.
A KISZ-munka krónikája
- 36 A KISZ 1973. évi akcióprogramja
- 38 Események a KISZ munkájából, 1972, június-1973, március
- 39 ELEKES PÉTER: Nem felejtettük el

A borítólapon:

Plakát Budapest utcáiról, 1945 januárjából, A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front az új élet megindítására mozgósít, /Az OSZK Kisnyomtatványtára gyűjteményéből./

OSZK HIRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár pártszervezetének és szakszervezetének lapja.

XVI. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM
1973. JANUÁR-FEBRUÁR

Felelős szerkesztő:
HORVÁTH VIKTOR

Főszerkesztő:
NÉMETH MÁRIA

A Szerkesztő Bizottság tagjai:

FARAGÓ LÁSZLÓNÉ
FERENCZY ENDRÉNÉ
GYULAI ÁRPÁD
JESZENSZKY GÉZA
KOVÁCS ILONA
SOMKUTI GABRIELLA
TÖRÖK SÁRA
VEÖRÖS ENIKÓ
WIX GYÖRGYNÉ

Szerkesztőségi titkár:
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ

A szerkesztőség címe:
BUDAPEST VIII. POLLACK MIHÁLY
TÉR 10. Telefon: 336-323
Postacím: 1827 Budapest Pf. 486.

A kiadásért az Országos Széchényi Könyvtár Szakszervezeti Bizottságának titkára felelős.

Készült a könyvtár házi sokszorosító üzemében.

BUDAPEST V., GUSZEV U. 1.
F. V. FARKAS JÁNOSNÉ

A TIZENHATODIK ÉVFOLYAM ELÉ

Az Országos Széchényi Könyvtár Híradó-ját a könyvtár szakszervezeti bizottsága 1958 májusában adta ki először azzal a céllal, hogy intézményünk munkatársait "a szakszervezeti munka hireiről, eredményeiről, általában minderről, ami dolgozóinkat könyvtárunk életében érinti és érdekli" - tájékoztassa.

E kiadvány, amely 1960 óta a könyvtár pártszervezetének és szakszervezeti bizottságának lapjaként jelenik meg, munkánkknak immár 15 éve hűséges kísérfője, hétköznapijaink és ünnepeink eseményeinek hiteles krónikása. Jelentősége az idők folyamán emelkedett: hiszen az egyre nagyobb létszámmal és egyre szétszórtabb elhelyezésben működő könyvtár különálló részlegei, egymástól távol dolgozó munkatársai között a közérdekű tájékoztatás szolgáltatásával nemcsak kapcsolatot teremtett, hanem az összetartozás érzését, a közösségi gondolatot, az összkönyvtári szemléletet is ébren tartotta.

Kovács Máté, a Könyvtártudományi Tanszék nemrég elhunyt vezetője, 1969-ben azt állapította meg /OSZK Híradó, 1961. 1/2. sz./, hogy "a Híradó közvélemény-formáló munkáját és hatását évről évre gazdagodó tartalma és javuló szinvonala alapozta meg." Az elmúlt másfél évtizedre visszatekintve, ma már mi is elmondhatjuk, hogy lapunk, amely már alapításakor helyes célokat tűzött ki maga elé, elképzeléseihez mindig hű maradt, ugyanakkor azonban mind szélesebb területet fogott át és mind igényesebb megoldási formákat választott. Intézményünk munkáját és problémáit feltáró cikkeivel, az ezek felett indított színvonalas viták folytatásával, a bennünket érintő hazai és külföldi szakmai tevékenység bemutatásával Híradónk nemcsak regisztrálja életünket, nemcsak saját közvéleményünket formálja, hanem az intézet vezetésének is tud indítékot, segítséget adni az egyes kérdések felvetéséhez, megoldásához. Ezen túlmenően pedig tájékoztatja azokat a könyvtárakat és könyvtárügyi szervezeteket, amelyek nemzeti könyvtárunkkal kapcsolatban állnak. Az OSZK Híradó-ja ma már hazai szaksajtónk egyik megbecsült orgánuma.

Lapunk utolsó száma, az 1972. évi 5/6. szám, közel tíz hónapja jelent meg. A kényszerű szünetelést több ok magyarázza. Tavaly nyáron és az ősz kezdetén az IFLA, illetve a FID konferenciával kapcsolatos tennivalók kötötték le erőnket, utóbb lapunk szerkesztőjének hivatali teendői akadályozták Híradónk kiadását.

Lapunk új évfolyamának első számát az eddigi külsőben, és a már ismert szerkezetben jelentetjük meg. Programunk sem változott, a jövőben is eredeti elképzeléseinket érvényesítjük. De nem térünk ki az élet átalakító ereje elől sem, a Híradót mind mondanivalójában, mind a megvalósítás módjában a mindenkori követelményeknek megfelelően formáljuk.

Másfél évtized már korszakot jelent a lap, az intézmény életében. Éppen ezért úgy határoztunk, hogy szembenézünk 15 év előtti önmagunkkal, fellapozzuk Híradónk első évfolyamát, és megnézzük, hogy annak idején milyen kérdések foglalkoztatták az itt dolgozókat. Ennek alapján - a későbbi közleményeket is felhasználva - kitérünk arra, hogy az akkori problémák milyen módon kerültek megoldásra, és ezzel nyomon követjük a fejlődés útját.

Amellett, hogy a könyvtár munkájának egészéről kívánunk képet adni, szeretnénk egy-egy szakterület helyzetét, és problémáit részletesebben bemutatni. Ki tudná ezt a feladatot az érdekelte osztálynál, tárnál jobban megoldani? Ezért rendszeresen felkérjük egy-egy részlegünket, hogy a rendelkezésükre bocsátott terjedelemben számoljon be saját munkájáról, szűkebb szakterülete hazai és nemzetközi eredményeiről, a fejlődés tendenciáiról. Ugy véljük, hogy ez uton néhány kevésbé előtérben álló munkaterülettel is megismerkedhetnek olvasóink, ugyanakkor Híradónk tartalma is színesedik.

Áprilisban megjelenő első idei számunkat a magyar nép történetének nagy tavaszi eseményeire, a reájuk emlékeztető ünnepekre gondolva bocsátjuk utjára. Felidézzük 1848. március 15-ének szellemét, azét a napét, amelyen a forradalmi ifjúság megfogalmazta a nemzeti szabadság követeléseit, és báortetteivel elindította népünket azon az uton, amelynek első állomását az 1919. március 21-én kikiáltott Tanácsköztársaság jelentette.

1945. április 4-e, országunk felszabadulásának napja, 1948 követelményeinek teljesítésére, 1919 ígéreteinek beváltására nyitotta meg a lehetőséget. Az azóta eltelt 28 év fejlődése kiteljesítette a népi hatalmat, átforgmáltta a társadalmunkat, életünket. Ebben a folyamatban a szocializmus építésének munkájában mi is kivesszük részünket: ránk a szocialista nemzeti könyvtár kialakításának, megvalósításának szép és nehéz feladata hárul.

NÉMETH MÁRIA

KRÓNIKA

Lapunk programjából következik, hogy egy-egy kényszerű szünetelése után megjelenő első számaiban, rövid összegezeként ugyan, de rögzíti azokat a fontosabb eseményeket is, amelyekről egyidejűleg nem tájékoztathatta olvasóit. Az összegezést követően pedig a legfontosabb kérdésekről lapunk külön-külön is beszámol. Szerk.

Elsőként a főosztályvezetői és vezetői tanácsi értekezletek munkáját ismertetjük.

1972. JUNIUS-DECEMBER

Junius 22-én főosztályvezetői értekezlet tárgyalta meg a következő témákat:

A Kisnyomtatványtár feldolgozatlan állományrészei /Előterjesztő: dr. Wittek Lászlóné osztályvezető./

Az OSZK részvétele a Library of Congress "shared cataloguing" programjában. /Előterjesztők: dr. Faragó Lászlóné, dr. Gombocz István osztályvezetők./

A könyvtárközi kölcsönzés rendszerének vizsgálata.
/A IV. Főosztály és a KMK közös előterjesztése./

Dr. Wittek Lászlónénak, a Kisnyomtatványtár vezetőjének előterjesztése felhívta a figyelmet a tár olyan állományrészeire, amelyek ritkaságuknál, információs értéküknél, vagy művészi kivitelüknél fogva a nemzeti könyvtár anyagának fontos részeit képezik, ugyanakkor mindeddig nem részesültek az őket megillető könyvtári feltárásban és állományvédelemben. Ezek közé tartoznak elsősorban az 1712-1950 közé eső időszak aprónyomtatványai, a két világháború közötti korszak grafikai plakátjai, az újabbkori ex librisek és a 19. századi ponyva-gyűjtemény. Mind az említett gyűjtemények állapota, mind az újabban egyre inkább feléjük forduló kutatói érdeklődés a probléma mielőbbi rendezését sürgetik.

Könyvtárunk vezetősége egyetértett az előterjesztés javaslataival és ki mondta, hogy azok megvalósítása a Kisnyomtatványtár hosszútávú programjának részét képezik.

2. A Library of Congress "shared cataloguing" programjába való bekapcsolódásunkra vonatkozólag ld. e számunkban dr. Faragó Lászlóné cikkét.

A könyvtár vezetőségének határozata értelmében a fenti akcióban való magyar részvétel fontos, s ennek előkészítésére meg kell tenni a szükséges lépé-

seket.

3. A könyvtárközi kölcsönzés alapelveit rögzítő művelődésügyi miniszteri utasítás /1963/ kiadása óta a könyvtárközi kölcsönzés jelentősége igen megnőtt, sőt önmagán túlmutató, könyvtárpolitikai jelentőségű üggyé vált. Magának a könyvtárközi kölcsönzésnek hatékonysága azonban nem tartott lépést a fejlődéssel.

Ezért határozta el könyvtárunk, hogy a Könyvtártudományi és Módszertani Központtal közösen felmérést végez a hazai könyvtárközi kölcsönzésről, 15 hazai könyvtárat vonva be ennek munkálataiba.

A Vezetői Tanács most a tervezett vizsgálat módszertani kérdéseivel foglalkozott, a felmérés tanulságait 1973-ban lehet majd levonni.

Az augusztus 22-i főosztályvezetői értekezlet dr.Németh Mária osztályvezető, tudományos titkár előterjesztését vitatta meg "Az egyetemet nem könyvtárszakon végzett OSZK dolgozók szakmai képzése". A javaslatnak megfelelően főigazgatói határozat mondta ki, hogy az egyetemet nem könyvtár-szakon végzett OSZK-dolgozók részére az ELTE Könyvtártudományi Tanszéke égisze alatt egyéves szaktanfolyamot kell szervezni. /A szaktanfolyam ismertetésére lapunk hasábjain visszatérünk./

Ezután az értekezlet Somkuti Gabriellának, az Igazgatási Osztály vezetőjének beszámolóját hallgatta meg az OSZK nemzetközi kapcsolatairól és a szocialista országok nemzeti könyvtárai igazgatói értekezlete előkészületeiről. Majd dr.Németh Mária tudományos titkár az OSZK-nak az IFLA kongresszussal kapcsolatos előkészületeiről számolt be. Az értekezlet a két beszámolót jóváhagyólag tudomásul vette.

A szeptember 22-i főosztályvezetői értekezlet napirendjén az alábbi témák szerepeltek:

1. Az OSZK nyelvpótlék rendszerének problémái, rendezésének lehetőségei /dr.Németh Mária tud. titkár/
2. Javaslat a könyvtár nyelvpótlék rendszerének kialakítására /Milhoffer Alajos osztályvezető/
3. A nyelvi képzés kivánalma és kialakítása az OSZK-ban /dr.Németh Mária tud. titkár/
4. Az un. kísérleti irodalomtudományi olvasóteremben elhelyezett kézikönyvtár további sorsa /dr.Pajkossy György főosztályvezető/

Évek óta huzódó problémakört világított meg sokoldaluan az első három előterjesztés. Az alapot az a felmérés szolgáltatta, melyet a meglévő és az OSZK-ban kívánatos nyelvtudásról még 1971 nyarán végzett a szakszervezet. E helyen nem szükséges hangsúlyoznunk, hogy a könyvtári munka valamennyi területén mennyire elengedhetetlen az idegen nyelvek ismerete. A felmérés kimutatta, hogy az OSZK-ban különösen a szomszéd népek nyelvének ismeretében mutatkozik hiány, de még a világnyelveken is több aktív nyelvtudóra lenne szükség. Ezért elsőrendű érdeke a könyvtárnak, hogy a nyelvtanulást ösztönözze és a megszerzett nyelvtudást honorálja.

Az értekezleten hozott határozatok szerint a nyelvtudást az alapbértől

független nyelvpótlékkal kell honorálni, a nyelvpótlék rendszer új alapokra fektetése érdekében az ezzel kapcsolatos belső szabályzatot - figyelemmel az érvényben levő rendelkezésekre és a könyvtár érdekeire - ki kell dolgozni és annak végrehajtásához - központi alap létrehozásával - haladéktalanul hozzá kell fogni. A nyelvtudás és nyelvtanulás állandó figyelemmel kísérésére a Személyzeti Osztályon nyelvtudási katasztert kell felállítani és azt naprakészen vezetni.

Egy korábbi főigazgatói határozat - máj.8. - értelmében az un. kisérleti irodalomtudományi olvasótermet általános tudományos olvasóteremmé kell átszervezni. Mivel ez az átszervezés az olvasói férőhelyek számának jelentős növelésével jár együtt, a jelenlegi olvasóterem nagy részét elfoglaló kézikönyvtárat fel kell számolni, tekintettel arra, hogy más helyiségben történő felállítására nincs mód. A mintegy 3000 kötet könyvet, 330 kötet folyóiratot tartalmazó kézikönyvtárat részben más segéd-, ill. kézikönyvtárak anyagába osztják be, részben raktári helyére kerül vissza. A kézikönyvtár sorsának ilyen módon való rendezésével az értekezlet egyetértett.

Az október 6-i és 26-i főosztályvezetői értekezletek a soronlevő bérekorrekció és a rendelkezésre álló új státusok elosztásának kérdéseivel foglalkoztak. A határozatok egyike kimondja, hogy 1973-ban hat főből álló központi feldolgozó brigádot kell létrehozni, mely közvetlenül a főigazgatóság rendelkezésére áll a mindenkori beosztásukról - a főosztályvezetők igénylése, ill. javaslata alapján - a főigazgató dönt. Elsősorban ott kerül alkalmazásukra sor, ahol az osztályok, ill. táruk perspektivikus tervei olyan munkafeladatokat írnak elő, melyre a könyvtár külön létszámkeretet biztosítani nem tud.

A december 8-i főosztályvezetői értekezlet napirendjén a következő témák szerepeltek:

1. A Hírlapfeldolgozó Osztályon végrehajtandó reformok és rekonstrukciós munkálatok terve /Pálvölgyi Endre, a Hírlapfeldolgozó Osztály vezetője/
2. Javaslat az OSZK-ban folyó szakmai továbbképzés 1972-1973-as szakaszára /dr.Németh Mária tud. titkár/
3. Tájékoztatás a Vezetői Tanács 1970-72. évi határozatairól, ill. azok végrehajtásáról /Somkuti Gabriella, az Igazgatási Osztály vezetője /

Az OSZK katalógus-rekonstrukciós munkálatait mint ismeretes 1963-ban indította meg a könyvek betűrendes katalógusánál, majd ezt követően 1964-ben a könyvek szakkatalógusában. Most érkezett el az az idő, hogy a folyóirat- és hírlapgyűjtemény katalógusainak rekonstrukcióját is elkezdhetjük.

A könyvtár vezetősége egyetértett az előterjesztésnek azon javaslataival, miszerint a kurrens periodika feldolgozás korszerű szintre való hozatalát - Üzemszervezési reform végrehajtásával, irányító és revizor munkábaállításával - már 1973-ban meg kell valósítani. A katalógus-rekonstrukciós munkálatokkal kapcsolatban új tervezet kidolgozása vált szükségessé. A sajtó-bibliográfiai munkát illetőleg a kurrens jegyzék folyamatos megjelentetésé-

nek feltételeit meg kell teremteni, összekapcsolva ezt a munkát a Moszkvai Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központnak szóló bejelentési közzétételünkkel. A retrospektív sajtóbibliográfia ügyében további előkészítő munkára van szükség, megvizsgálva az eddig folyt munkálatok bibliográfiai eredményeit, valamint pénzügyi és szerzői jogi vonatkozásait is.

A könyvtárban folyó szakmai továbbképzéssel kapcsolatos javaslatokat a könyvtár vezetősége azzal a módosítással fogadta el, hogy a külföldi folyóiratokat referáló kör munkáját már 1973-ban folytatni kell.

1973. JANUÁR-MÁRCIUS

Eddig a Vezetői Tanács két ízben tartott ülést. Február 28-án a könyvtár 1972. évi beszámoló jelentését, március 16-án a könyvtár 1973. évi munkatervét tárgyalta meg az Igazgatási Osztály előterjesztésében. Mindkét előterjesztést - kisebb módosításokkal - elfogadták.

Március 23-án főosztályvezetői értekezlet tárgyalta meg azt az intézkedési tervet, melyet az ifjúságról szóló 1971. évi IV. törvény végrehajtása tárgyában az intézet vezetője ad. Az intézkedési terv, mely magában foglalja mindazokat az általános és konkrét tennivalókat, melyek a fiatal dolgozók képzését, továbbképzését, a munkahelyen való jobb beilleszkedését, tartalmas közösségi életének kialakítását szolgálják, az OSZK Pártszervezete, KISZ szervezete és Igazgatási Osztálya közös munkájaként készült el. Az előterjesztés előadói Somkuti Gabriella osztályvezető és Kastaly Beatrix KISZ-titkár voltak. Az intézkedési tervvel a főosztályvezetői értekezlet teljes egészében egyetértett, így az mint főigazgatói utasítás emelkedett jogerőre. Részletes ismertetésére még visszatérünk.

Lapunk következő számában ugyanezen időszak külföldi kapcsolatairól - külföldön járt munkatársainkról és a külföldről érkezett vendégeinkről - adunk tájékoztatást.

Összeáll. SOMKUTI GABRIELLA

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

1972.jun.15. - 1973.márc.15.

KITÜNTETÉSEK

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa nyugállományba helyezése alkalmából eredményes munkája elismeréséül Balázs Miklóané személyzeti osztályvezetőnek a MUNKA ÉRDEMREND bronz fokozatát adományozta.

A művelődésügyi miniszter a fenti időszakban eredményes munkájuk alapján a következő munkatársainkat részesítette kitüntetésben.

A SZOCIALISTA KULTURÁÉRT kitüntetést adományozta dr. Bata Imre, Kovács József /Zirc/, Schneller Károly és dr. Urbán László /KMK/ munkatársainknak.

KIVÁLÓ NÉPMŰVELŐ kitüntetést adományozott Papp István-nak, a Könyvtár-

tudományi és Módszertani Központ igazgatójának.

MINISZTERI DICSERETEN részesítette Beniczky György, Bétsch Elemérné, Jeszenszky Géza, Kiss Györgyné, Malek Magdolna, dr.Markos Béláné /KMK/, Nádai Gyuláné, dr.Takács Menyhért, dr.Wittek Lászlóné és Zágonyi Ilona munkatársainkat.

KIVÁLÓ DOLGOZÓ kitüntető jelvényt kaptak: Berey Béla, Gajai Jánosné, Geröly Józsefné, Jenik Gyözőné, Kádár László, Mayer János, Nagy Zsigmond, Orbán Ákosné és Sinkó Pálné munkatársaink.

MEGBIZÁSOK

Könyvtárunknál dr.Ráduly Márta osztályvezető a személyzeti ügyek intézésére; a Könyvtártudományi és Módszertani Központnál Bereczky László osztályvezető az Irodalompropaganda Osztály, Gerő Zsoltné osztályvezető a Tájékoztatási Osztály és Horváth Tibor a Tudományos Szakkönyvtárak Módszertani Osztályának vezetésére kapott megbízást. Kamarás István tud.munkatársat a továbbiakig az Olvasáskutatási Osztály vezetésével bízták meg.

UJ MUNKATÁRSAINK

Főosztályoknál = Olvasószolgálat: Melczer Tibor könyvtáros I., Raktári Osztály: Gróf Zoltán raktáros, Hírlapfeldolgozó Osztály: dr.Kondor Imréné osztályvezetőhelyettes és Tarkóci Ildikó könyvtáros II. - Szakozó Osztály: Nagy Lajosné könyvtáros I. - Kézirattár: Szalai Béláné tud.munkatárs, Régi Nyomtatványok Tára: Kőszegné dr.Kurcz Ágnes tud.munkatárs és Velencei Katalin könyvtáros I. - Színháztörténeti Tár: Somorjai Olga könyvtáros II. - RMK-csoport: Nagy László könyvtáros I. - Müemlékkönyvtárak: Zsukán Erzsébet könyvtáros II./Keszthely - Központi katalógusok: Bánóczi Rozália könyvtáros I., Kelemen Éva könyvtáros II., Kiszely Olivérné főkönyvtáros és Ligay Éva könyvtáros I. - Mikrofilmtár: Malomsoki János műszaki ügyintéző I., Porpáczai József műszerész-szakmunkás és Zölde Kornélia könyvtáros II., Könyvkötészet/Sokszorosító: Demjén Andrásné szakmunkás, Magyar Erzsébet könyvkötő-szakmunkás, Pálincás Istvánné kisegítő II., Pintér Jánosné kisegítő II., Hírlap-restauráló csoport: Gólya József kisegítő II. és Horváth Ágnes segédrestaurátor, Restauráló Laboratórium: Szentpáli Eszter segédrestaurátor.

Főosztályon kívül = Bibliográfiai Osztály: dr.Rajos Ferencné tud.munkatárs és Zöldi Péter csoportvezető.

Könyvtártudományi és Módszertani Központ = Cavalloni Gyöngyi könyvtáros II., Görgei Györgyné könyvtáros II./MM-be beosztva, Kiss Zsuzsánna könyvtáros II., Kozákovits Endréné könyvtáros II., Merényi Ferencné könyvtáros I. és Reguly Ernő csoportvezető.

Gazdasági Hivatal = Bálint Zoltánné előadó, Balogh Kálmán gk.vezető, Csala Ottó kiemelt szakmunkás, Horváth Lajosné kisegítő II., Kléger István előadó, Molnár Béla kisegítő II., Rákóczy Csabáné előadó, Róbert Tibor gk.vezető, Soproni Péter gk.vezető, Szabó Károly kiemelt szakmunkás és Szerdei Tiborné kisegítő II.

Keszthelyi Műemléki Gondnokság - Belovics Józsefné kiségitő II., és
Turupoli Péterné kiségitő II.

ELTÁVOZTAK KÖNYVTÁRUNKBÓL

Nyugállományba mentek:

Balázs Miklósné osztályvezető, V.dr.Busa Margit tud.főmunkatárs,
dr.Farkas László osztályvezetőhelyettes, dr.Fazakas József tud.főmunkatárs,
Földényi Jánosné könyvtáros II., dr.Gordon Miklósné könyvtári csoportvezető,
dr.Horváth Magda tud.főmunkatárs, Jenik Győzőné főelőadó, Nagy Károly könyvtári
raktárvezető, Nagy Károlyné osztályvezetőhelyettes, dr. Nagydíóssi
Gézáné könyvtári csoportvezető, dr.Pálincás Sándorné könyvtári csoportveze-
tő, dr.Szalay Andorné kiemelt fényképész-szakmunkás, Szondi Béláné könyvtá-
ri segédrestaurátor, dr.Takács Menyhért osztályvezetőhelyettes és dr.Tomcsá-
nyi Tamás főkönyvtáros.

Meghalt. Nádal Gyuláné főelőadó.

Áthelyezéssel mentek el:

Balogh Kálmán gkv./Erdő- és Fazgazd.Egyesülés, Bánóczi Rozália könyvtá-
ros I./SZOT Munkavéd.Tud.Kutató Intézet, Buza Domokos raktárvezető/XIII.ker.
Tanács VB., Dérer Miklós könyvtáros I./Ifjúsági Lapkiadó, Döller Márta
könyvtáros I./XX.ker.Tanács VB., Futó János gkv./Főv.Autotaxi, Fülep Katalin
könyvtáros II./KSH, Gidófalvy Kristóf könyvtáros II./Építésügyi Minőségel-
lenőrző Int., Gyurján János gkv./Maglódi ÁFÉSZ, Halmai Tibor gkv./Pestmegyei
Víz- és Csatornamű, Pálvölgyi Endréné főkönyvtáros/Nagyberek Export-Import,
Sárdy Péter tud.munkatárs/MM, Szalai Béláné tud.munkatárs/MTA, Szaniszló
Mihályné előadó/Népműv.Int.

Munkaviszonyuk megszűnt

Elaha Ferencné könyvkötő szakmunkás, István Sándor kiségitő I., Káldi
György tud.munkatárs, Kelemen N.Miklós műszaki csoportvezető, Kolozs Mária
kerti szakmunkás/Keszthely, Komoróczy László könyvtáros II., Kun Erzsébet
kerti szakmunkás/Keszthely, Mónos Béla kiemelt szakmunkás, Schlachtoczy
Ilona könyvkötő szakmunkás, dr.Vág Ottóné könyvtáros I.

ÁTSOROLÁSOK

Bereczky László osztályvezető, dr.Debulay Imréné műszaki ügyintéző III.,
Gerő Zsoltné osztályvezető, Horváth Tibor osztályvezető, Horváthné Izsó
Livia könyvtári csoportvezető, dr.Köveny Dénes tud.főmunkatárs, Malek
Magdolna könyvtári csoportvezető, Miklóssy János könyvtári csoportvezető,
Pócsi Árpádné könyvtáros I., dr.Ráduly Márta osztályvezető, Tiszai István
kiségitő I., Varga Ildikó főkönyvtáros.

KÖNYVTÁRON BELÜLI ÁTHELYEZÉSEK

Alberti Julia/Olvasószolgálat, Barsin József/Hírlapfeldolgozó Osztály,
Botkáné Lakatos Éva/Mikrofilmtár, Buzás János/Hírlapfeldolgozó Osztály,

Illyés Katalin/Olvasószolgálat, Jordán Katalin/KMK, Szakkönyvtár, Melegh Elek/Kötelesspéldány Szolgálat, Szuchovszky Zoltán/Raktári Osztály, Tiszai István/Raktári Osztály, Vajda Kornél/KMK, Tájékoztatási Osztály, Vladár Aladárné/Hirnapfeldolgozó Osztály.

/Lezárva: 73.05.15./

KÖNYVTÁRUNK 1972.ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

Az 1972-es év könyvtárunk életében nem egy területen az előbbrelépést, a továbbfejlődés feltételeinek részbeni megvalósulását jelentette. A bérhelyzet szerencsés alakulása, az új épületrész beköltözésének megkezdése, a várbeli raktártornyok közeli befejezésének most már nem reménye, hanem kézzelfogható valósága mind olyan tényezők, amelyek a nehéz helyzetben levő nemzeti könyvtárnak a huszonegyedik órában érkezett segítséget jelentették. Bár intézetünk megújulásának, a kor színvonalán álló szolgáltatások kifejlesztésének továbbra is az új, vári otthonba való beköltözés a feltétele, bizunk abban, hogy az elkövetkező időszak nem a stagnálás, hanem az erdínkhez és lehetőségeinkhez mért további fejlődés, eredmények és sikerek korszaka lesz.

Beszámolóink mostani első részében gyűjteményeink állományi kérdéseivel, feltáró munkájával, állományi anyagunk használatásával foglalkozunk.

Az állomány kérdései

Könyvtárunk állománya 1972-ben 36 402 könyvvel, 4493 évfolyam időszak kiadvánnyal, 78 288 db egyéb dokumentummal, összesen 119 183 könyvtári egységgel gyarapodott.

A könyvek gyarapodásának zömét a hazai nyomdák kötelesspéldányszolgáltatása biztosítja. A 28 054 db állománybavett kötelesspéldány a szoros értelemben vett könyveken kívül még számos brosúrát, jegyzetet, különlenyomatot is tartalmaz. Ugyanakkor magában foglalja azt a 11 222 db kiadványt is, amelyek a Kisnyomtatványtárba kerülve csak csoportos nyilvántartásban részesülnek. Ez a nyomtatvány-áradat, mely egyaránt magában foglal efemer értékű, másodlagos információkat tartalmazó dokumentumokat, mind bizonyos tárgykörökben /pl. vállalati irodalom/ másutt meg nem található, elsődleges információs értékű anyagot, évről-évre növekszik. Míg 1968-ban 8822 db nyomtatvány részesült ilyen elbírálásban, ma már az előbb említett szám a 11 ezer fölött van. Elsősorban a vállalatok, intézmények sokszorosítói ontják ezt az anyagot s elhelyezésük, feltárásuk egyre nagyobb gondot jelent.

A vétel útján beszerzett művek száma nem sokkal marad alatta az előző évinek /1971: 2049, 1972: 1894/, kötetszámban azonban lényegesen kevesebb. /1971: 3274, 1972: 2828/. Ennek oka, hogy ebben az évben a nagy kötetszámú segéd- és kézikönyvek aránya kisebb volt a tudományos monográfiákéval szemben.

Bár ez évben is elsősorban különgyűjteményeink jutottak kiemelkedő szerzeményekhez /Kodály autográfok, négy Liszt-kézirat, amely közül kettő eddig ismeretlen, egy terjedelmes Jókai-kézirattöredék, egy kiadatlan erdélyi emlékirat stb./, a törzsállomány is becses művekkel gyarapodott. Számos értékes kiadvány beszerzése bizonyítja, hogy a beszerzési források kiszélesítésére érdemes törekedni. A Gyarapítási osztály antikvár kapcsolatai ez évben is eredményesen fejlődtek. E kapcsolatok gondozása ugyan igen munkaigényes feladat, de csak kisszámú új beszerzést eredményez, mégis egyik legjelentősebb forrása a retrospektív állománykiegészítésnek.

Új kezdeményezésként több esetben sikerült egyes külföldi neves személyiségek segítségével azok írói oeuvre-jét kiegészíteni. Így pld. Buday György, a kiváló magyar grafikusművész nemcsak megküldte még fellelhető és könyvtárunkból hiányzó műveit, de azokat külön a Széchényi Könyvtárnak szóló, erre a célra készített ex librisszel is ellátta. Rendkívül értékes gyarapodást jelentett dr.Pálinkás László firenzei professzor külföldi hungarikumokból álló gyűjteményéből az OSZK állományát kiegészítő kiadványok megszerzése is.

A Könyvelosztóval való eredményes együttműködés ugyancsak szépszámu gyarapodással járt, elsősorban a régebbi megjelenésű magyar naptárak, évkönyvek, nem folyóiratjellegű időszak kiadványok hiányos sorozatainak kiegészítése szempontjából.

Jelentősen emelkedett a Nemzetközi Csereszolgálat révén beszerzett könyvek száma /1971: 2686, 1972: 3223/. Ebben a számban költséges és terjedelmes segédkönyvektől nehezen megszerezhető, könyvtárusi forgalomban nem kapható hungarikumokig, számos dezideratum kielégítése is szerepel, a szocialista országokkal folyó kulturcsere reprezentatív anyagán felül.

Az időszaki kiadványoknál jelentősen növekedett a retrospektív hiánypótlás és a jó állapotú muzeális sorozatok biztosítása. /A szórványszámok beszerzése csaknem kétszeresére növekedett./ A vételi lehetőségek kihasználása mellett a Könyvelosztó anyagából való igénylések nyújtottak ezen a téren sok anyagot.

A külongyűjteményi dokumentumok gyarapodása kb 14 000 darabbal kevesebb, mint az előző évben. /1971: 92 635, 1972: 78 288/. A különbség elsősorban a beszerzett kéziratok számának csökkenésében jelentkezik /1971: 17 539, 1972: 10 196/. Ennek oka, hogy az év végén elbírált nagyobb hagyatékok folyamatban levő megvétele dec. 31-ig még nem bonyolódott le. A kataszteri térképek gyűjtésének 1972. jan. 1-el történő megszüntetése ugyancsak néhány ezer darabbal csökkentette a gyarapodást. Végül a kisnyomtatványok szigorubb szelekciója, mely évek óta egyik fő törekvése gyarapítási politikánknak, újabb kb. 4000 darabos csökkenést eredményezett az előző évhez viszonyítva.

A gyarapítási hitelkeret az előző évivel megegyezően 3 498 000 Ft volt. Évközben sikerült újabb anyagi eszközöket biztosítani, s így a felhasználás végülis 3 901 161,35 Ft volt /1971: 3 977 127,23 Ft/.

Új vonása az állománygyarapító munkának a könyvtárunkban meg nem levő dokumentumokról reprográfiai uton szabad szemmel olvasható, az eredetivel

azonos méretű másolatok készítése. Erre természetesen csak kiemelkedő fontosságú nyomtatványok esetében kerül sor. Így sikerült ebben az évben 48, könyvtárunkban hiányzó RMK-unikumról jóminőségű xerox-másolatot készíteni. Az unikumokat rendelkezésünkre bocsátó könyvtáraknak ezuton is köszönetünket fejezzük ki. /ELTE Könyvtára, MTA Könyvtára, Országos Evangélikus Könyvtár, Ráday Könyvtár, Referátus Kollégium Könyvtár, Debrecen./

Feltárás

1. Katalógusok

A szolgálati betűrendes katalógus 1963-ban megindított rekonstrukciója - könyvtárunk katalógusokkal kapcsolatos munkájának eddigi legnagyobb vállalkozása - továbbra is jó ütemben haladt, s 1973-ban befejeződik. A rekonstrukció eredményeinek átvezetése az olvasói betűrendes katalógus szintén folytatódott, az elkészült új cédulák beosztása azonban - munkaerő nehézségek miatt - nem volt megoldott. Az olvasói betűrendes katalógusban a prominens magyar szerzők kiemelésének nagy munkája befejeződött. Az 1964-ben megkezdett elméleti előkészítés után a katalógusban a konkrét munka 1966-ban indult meg. Az eltelt időszak alatt 7177 kiemelkedő magyar szerző írói oeuvre-jét különítették el, vezették rá az utalólapokra a legfontosabb életrajzi adatokat, több mint kétszáz ezer cédulát mozgatva meg. A magyar szerzők biográfiai-bibliográfiai feltárásához, az olvasói katalógus információs értékének növeléséhez mindez jelentős mértékben hozzájárult. Ugyanakkor új munkaként jelentkezik a katalógus gondozásában a prominens szerzők további figyelése, a változó adatok rögzítése.

A rekonstrukciós munka befejeztével a Katalógizáló Osztály kidolgozta a könyvtár régi, ún. "müncheni" szakrendszer szerint feldolgozott állományának a modern követelményeknek megfelelő részleges, ill. teljes rekatalógizálási tervét. A könyvtár vezetősége e régi állományrészek teljes rekatalógizálása mellett döntött, s ezzel újabb hosszutávú programot adott a feldolgozó munkának. Az osztály rekonstrukciós csoportja már a következő évben rekatalógizálási csoporttá alakul át, s hozzálát a több mint 100 000 kötet korszerű feltárásához.

Könyvtárunk az elmúlt évben célul tűzte ki a még fel nem tárt állományrészek bedolgozását a katalógusba. Első lépésként a Régi Nyomtatványok Tárának anyagából az Apponyi Rariora anyagát dolgozták fel.

A szakkatalógus rekonstrukciós eredményei jobbak, mint az előző évek, a tervezettnek mégis egy-két pontban alatta maradtak. Ma már egyre inkább világossá válik, hogy a szakkatalógus rekonstrukciója nagyobb erőket igényel, mint amit kezdetben erre szántak, s a betűrendes katalógusok rekonstrukciójához hasonlóan itt is külön munkaszervezet kialakítása volna szükséges. Nagy problémát jelent, hogy kevés az önálló katalógusszerkesztői és szakrevizori szintű munkatársak száma.

Az időszak kiadványok katalógusainak rekonstrukciójával, ill. a folyóiratok és hírlapok feldolgozásának legsürgősebb reformjaival kapcsolatban az

év folyamán csak elméleti jellegű előkészítés folyt. A Hírlapfeldolgozó Osztály nagy erőfeszítéseket tett, hogy a kurrens feldolgozás lemaradását felszámolja, s a munka minőségi színvonalát is emelje. A feldolgozott kurrens kötetek száma így kétszerese lett a tervezettnél. Az ide koncentrált erők természetesen máshol hiányként jelentkeztek s egyéb munkák, pl. a visszame-nőleges beszerzés feldolgozásának elmaradását okozták.

A Magyar Folyóiratok Repertóriumából készülő cikk-katalógus ügye még ma sincs megnyugtatóan megoldva. A szakkatalógus 1965-1970 közötti része sorozatos munkaerőkiesések miatt nincs rendezett állapotban, a folyamatosan készülő betűrendes katalógus 1970-ig bezárólag van beosztva. Az 1971-es, teljesen kész anyag technikai okok miatt nem kerülhetett még a katalógusba.

A Katalógizáló Osztályon folyó elméleti munka keretében több szabályzat került kidolgozásra. Külön tanulmány készült az International Standard Bibliographic Description /ISBD/ összehasonlító elemzésére a hazai címlírásai szabvánnyal. Foglalkoztak a "shared cataloguing" programhoz való csatlakozás lehetőségével is.

A különgyűjtemények feltáró munkájának megítélésénél nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a vári felkészülési munkák miatt a könyvtár immár egy évtizede tudatosan visszatartotta a táruk fejlesztését. Ezért történt az, hogy a feldolgozás egyes helyeken nem tudott a kurrens gyarapodással lépést tartani /Kézirattár/, vagy a régi állományrészek korszerű feltárásának megkezdését mindaddig el kellett halasztani /pl. Kisnyomtatványtár/.

A Kézirattárban a fondfeldolgozás a kívánt ütemben haladt. Személyzeti nehézségek és a restanciának a becsültnél jóval nagyobb mennyisége folytán azonban a restancia a tervezettnél lassabban fogy. A Régi Nyomtatványok Tára megkezdte a 16. századi hungarikumok bedolgozását az antikva katalógusba.

A Kisnyomtatványtár erőt egvelőre nagyrészt lekötö a kurrens anyag feldolgozása. Régi, fel nem tárt állományrészeinek feldolgozására tanulmánytervet dolgoztak ki, melynek javaslataival a könyvtár vezetősége messzemenően egyetértett. A tár gondjain kívánt enyhíteni a KISZ szervezet biztató kezdeményezése, melynek keretében társadalmi munkát végző fiatalok 17 alkalommal végeztek különféle rendezési és csoportosítási munkákat.

A Színháztörténeti Tárban sikerült terven felüli feltáró munkát végezni. A Zeneműtár feldolgozó munkájából az értékes régi zenei kéziratok igényes feltárását kell kiemelnünk. A zenei hanglezkatalógus céduláinak sokszorosítását végre sikerült megoldani, s így hozzáláthattak az évek óta felgyűlt restancia felszámolásához.

2. Bibliográfiák

A magyar nemzeti bibliográfia keretébe tartozó kurrens kiadványok folyamatosan megjelentek. A szolgáltatások köre újabb hungarika bibliográfiával bővült: a Külföldi Magyar Nyelvű Folyóiratok Repertóriumának negyedéves füzetekben 1972-től tárja fel a tudományos érdeklődő folyóiratcikkek a határainkon kívül megjelenő magyar nyelvű periodikumokból.

A nemzeti bibliográfia rendszerének egyik hiányzó láncszeme, a szakmai közvélemény által régóta sürgetett éves magyar sajtójegyzék a Hírlapfeldol-

gozó Osztály munkájaként csaknem teljesen elkészült - megjelenése 1973-ban várható.

A grafikai plakátok és metszetek éves könyvészetének munkája egyéb ten-nivalók miatt háttérbe szorult, s jelenleg a lemaradás felszámolásán dolgoz-nak: az 1968-70 közötti időszak anyaga van szerkesztés, ill. feldolgozás a-latt.

Jelentős hungarika-bibliográfia áll közvetlenül befejezés előtt részben az Olvasó- és Tájékoztatószolgálat, részben megbízott szerkesztők munkája-ként: a magyarországi szerzők szépirodalmi műveinek 1945-1968 között külföl-dön megjelent fordításainak jegyzéke.

A nagy retrospektív bibliográfiai vállalkozások munkálatai a tervekben meghatározott ütemnek és a rendelkezésre álló erőknél megfelelően folytak. A Magyar Könyvészet 1921-1944 közötti korszakának anyaggyűjtése befejezésé-hez közeledik, s folyik a címleírások egységesítése. A Zeneműtár és a Térkép-tár ugyanezen korszak zeneműveinek, ill. térképeinek bibliografizálásához ké-szített előzetes terveket. Készül a tízéves ciklusbibliográfia mind a könyvek, mind a térképek vonatkozásában /1961-1970/, s vele párhuzamosan folynak ugya-n-ezen időszak külföldi magyar nyelvű könyveit összefoglaló sorozat munkálatai. Jelenleg a romániai és a csehszlovákiai kötet áll legközelebb a befejezéshez.

A hazai könyvtermés legrégebbi korszakának, a régi magyarországi nyom-tatványok feltárásának jelenleg második /1601-1635/ korszakán dolgoznak. Ugyanebben a munkacsoportban folyik az 1712-1800 közötti hazai nyomtatványok-kal kapcsolatos bibliográfiai és nyomdatörténeti kutatás.

A retrospektív sajtóbibliográfiai munkálatok 1849-1867 közötti korszaká-ból az OSZK-ban található anyag számbavétele történt meg.

1972-ben megjelent bibliográfiai kiadványaink közül ki kell emelnünk a Petrik Géza bibliográfiájához készült nyomda- és kiadástörténeti mutatót, va-lamint a külföldi magyar nyelvű sajtó 1945-1970 közötti időszakának címjegyzékét és adattárát. A Németh Mária által összeállított most megjelent második kötet a nem szocialista országok anyagát tartalmazza, s már szerkesztés alatt áll a Kemény G. Gábor munkájaként megjelenő, a szocialista országok időszakos kiadványait feltáró első kötet is.

A nemzeti bibliográfia gépesítési kísérletei a tervezettnél valamivel lassabb ütemben haladtak. Itt kell megemlékeznünk a moszkvai Nemzetközi Tudomán-yos és Műszaki Információs Központ által beindított vállalkozásról, mely a KGST-tagállamok időszakos kiadványai automatizált nyilvántartási rendszerének kiépítését kívánja megvalósítani. Minden tagországban egy könyvtár - hazánk-ban a Széchényi Könyvtár - felelős az anyagnak a moszkvai központba való to-vábbításáért. A munka elméleti előkészítése három osztály - a Bibliográfiai, a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa és a Hírlapfeldolgozó Osztály - együttműködésével már meg is indult. Bár e kétségtelenül nem könnyű feladat újabb terhet ró könyvtárunkra, segítségével remélhető, hogy saját gépesítési kísérleteinkre ösztönzően fog hatni, s elősegíti az éves magyar sajtójegyzék rendszeres és korszerű formában való megjelentetését.

Használat

Könyvtárunkat ebben az évben 65 039 olvasó kereste fel és összesen 504 539 könyvtári egységet használt. /A vidéki műemlékkönyvtárak ezt a számot 250 olvasóval, ill. 685 használt egységgel növelik./ A központi olvasótermeknél a nyitvatartási napok száma 275 /az irodalomtudományi olvasónál 257/ volt.

A látogatók száma a központi olvasótermekben az előző évihez képest valamennyit emelkedett, a különgyűjteményeknél lényegében azonos szinten mozgott. Az olvasók megoszlása a könyvolvasótermekben: a kutatók és egyéb kategóriájú olvasók együttes száma nem sokkal haladja meg az egyetemi hallgatók és diákok számát, a folyóirat- és hírlapolvasóban az arány éppen háromszoros az előbbieké javára. Ez a tény a folyóiratok és hírlapok közismerten nagyobb kutatói és egyéb célú igénybevételét bizonyítja, s ennek megfelelően magasabb szintű kiszolgálás és tájékoztatás nyújtását is kívánja. A különgyűjtemények olvasói természetesen majdnem kizárólag a kutatói és egyéb kategóriájú olvasók köréből kerülnek ki.

A napi átlagos olvasóforgalom az általános könyvolvasóban 132, az irodalomtudományi olvasóban 6, a hírlapolvasóban 77 fő volt.

A használt egységek száma a központi olvasótermekben /könyv + folyóirat, hírlap/ mintegy 24 000 egységgel csökkent, a különgyűjteményeknél 8 ezerrel nőtt. A növekedés oka elsősorban az, hogy a nagytömegű fondgyűjtemények fokozott használata révén most már a Kézirattár is azok közé a táruk közé tartozik, - a Kisnyomtatványtár és a Színháztörténeti Tár mellett - ahol egy olvasóra nagyobb mennyiségű anyag használata esik.

A Térképtár kutatóforgalma a tárban folyó átalakítási munkák miatt három hónapig szünetelt. A felújítás a kutatók számára is kulturáltabb környezet kialakítását jelentette.

Az írásbeli tájékoztatások száma a központi Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatnál 345 volt. A nagyobb irodalomkutatót jelentő tájékoztatások száma ennél kevesebb. Az igényesebb megkeresések általában intézményektől származnak /41 külföldi, 87 hazai intézmény/. A nagyobb bibliográfiai összeállítást igénylő kérések közül az alábbiak a kiemelkedők: nagy magyar utazók, amerikai magyar bevándorlás és visszavándorlás, a szlovákiai némettség, a szlovákiai munkásmozgalom /1850-1918/, lotharingiai telepések a Bánátban, törökkori adalékok, a második világháború röplapjai, Kárpátukrajnára vonatkozó irodalom, Bolyai Farkas és Bolyai János élete és munkássága, Herder és Ivo Andrić magyarországi fogadtatása, román ill. tatár írók műveinek magyar fordításai, Petőfi-kiállítás anyagának összeállítása, magyar folyóirat-repertóriumok, irodalomelméleti tanulmányok. - Az olvasók reprográfiai igényeinek kielégítésére az olvasószolgálat gyorsmásoló gépe térítés ellenében szeptember 1-től az olvasók rendelkezésére állt.

A különgyűjtemények által adott írásbeli tájékoztatások száma 210 volt. Különösen sok és igényes tájékoztatást adott a Zeneműtár /107/ és a Kézirat-

tár /68/.

A könyvtárban őrzött dokumentumok alapján kiadott hiteles másolatok száma majdnem kétszerese volt az előző évinek /1971: 44, 1972: 70/. A színlapok és egyéb források alapján kiadott színészi, énekesi stb. működési igazolások száma 66 volt.

A könyvtárunkat felkereső látogatók - tanulmányi és szakmai csoportok, egyéni látogatók - számára rendszeresen végeztünk vezetéseket, bemutatásokat.

Számos kiállításon mutattuk be könyvtárunk állományának egyes darabjait, a rendező szervezeteknek kölcsönözve azokat. A jelentősebb kiállítások: Jankovich Miklós, Pollack Mihály, Dózsa György emlékkiállítások /Magyar Nemzeti Múzeum/, Vitéz János /Esztergom/, Janus Pannonius /Pécs, Janus Pannonius Múzeum, Bp. Magyar Nemzeti Galéria/, Petőfi emlékkiállítás /Petőfi Irodalmi Múzeum/, Kodály Zoltán /Bécs, Kecskemét/, az 1000 éves Székesfehérvár /Székesfehérvár, István Király Múzeum/, könyv- és nyomdatörténeti kiállítások a nemzetközi könyvév alkalmából /Debrecen, Egyetemi Könyvtár, Eger, Megyei Könyvtár/, IBUSZ jubileumi kiállítás /Bp./.

A magyarországi könyvnyomtatás 500. évfordulójára 1973-ban megnyitott országos könyv- és nyomdatörténeti kiállítás előkészítésében könyvtárunk munkatársai résztvettek.

Saját kiállításaink: Babits Mihály, Vajda János, a váci nyomda 200 éve, Kim Ir Szen, az OSZK szervezete és kiadványai, - hazai és külföldi új szerzemények bemutatása több alkalommal. - FOLYTATJUK.

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

INFORMÁCIÓ-ÁRADAT ÉS NEMZETKÖZI ÖSSZEFOGÁS

Az emberiség - amióta Bábelben ama bizonyos nyelvzavar elindult - többé-kevésbé mindig arra törekedett, hogy közös nyelvre tegyen szert gondolatai zavartalan cseréje és tudásanyagának a jövőre hagyományozása érdekében. Régebben ez a törekvés kis energia-ráfordítást igényelt: aki csak "litteratus" ember volt, tudott latinul, elég volt tehát az amugy is kis számú tudományos közleményt latinul megírni, s a kiadvány teljes mértékben egyformán szólt mindenkihez, akihez szólni kívánt. A társadalmi fejlődés ezt a helyzetet fokozatosan de alaposan megváltoztatta. Ennek első felismerései a különböző mesterséges nyelvek megalkotására és elterjesztésére irányuló törekvésekre vezettek: volapük és eszperantó stb., stb. több vagy kevesebb sikerrel terjedt, egy eredményt azonban egyiknek sem sikerült elérnie: a tudományos ismeretanyag közlése gátjainak leküzdését.

Ez az ismeretanyag-halmaz ma már olyan óriási méreteket öltött, hogy eredményes feltárásával és közvetítésével új tudományág, az informatika létrejöttét tette szükségessé. Ennek keretében egyre fokozottabban nyilvánul meg az a törekvés, amely nemzetközi szervezetek segítségével, nemzetközi méretekben kívánja leküzdeni az ismeretek, információk cseréjében mutatkozó nehézségeket, vagy legalábbis csökkenteni az akadályok számát.

Az alább és lapunk következő számaiban közlésre kerülő cikkek néhány olyan nemzetközi vállalkozást ismertetnek, amelyek ebbe a kategóriába tartoznak, s amelyek terheiből - és eredményeiből - könyvtárunknak is részt kell vállalnia.

A "SHARED CATALOGING"-RÓL

A könyvtárügyben is, mint minden szakterületen, állandóan új fogalmak jelennek meg. Ezekről eleinte elvétve olvasunk a szakirodalomban, majd egyre több cikk, tanulmány számol be róluk. Végül - rendszerint - magunk is kapcsolatba kerülünk velük, mindennapi munkánk részévé válnak. Ilyen fogalom a "shared cataloging" = megosztott katalogizálás, az Egyesült Államokban otthon NPAC-nak /National program for acquisitions and cataloging = Szerzeményezés és katalogizálás országos programja/ nevezett akció. 1966-ban indult meg először és azóta egyre többet hallunk róla. Lényege, hogy a program végrehajtásával megbízott Kongresszusi Könyvtár /LC/:

- a lehetőséghez képest az egész világból beszerzi a tudomány szempontból jelentős szakirodalmat;

- az anyag beérkezése után azonnal bibliográfiai tájékoztatást nyújt a katalóguscédulák kinyomtatása, terjesztése és más eszközök útján.

Az anyagnak azt a részét, amelyre saját gyűjteményében nincsen szüksége, cserére és más célokra használhatja fel.

Mint látjuk a cél kettős: állományfejlesztés és az ország könyvtárainak ellátása bibliográfiai információval. Természetesen a program nem állt előzmények nélkül, de eltér elődeitől és több szempontból is érdeklődésre tarthat számot:

A korábbi közismert Farmington-terv, vagy más országokra vonatkozóan egy országon belüli, vagy országok között kialakított gyűjtőköri együttműködés, általában a gyűjtés megosztásán, koordinált decentralizáción alapult. Az LC programja az első, amely monocentrikus a gyűjtésben és az információ szétszórásában; a szerzeményezés és feldolgozás módszereiben viszont koordinált decentralizációval él.

A megosztott katalógizálás keretében az LC egyes országokban vagy irodákat állít fel, vagy szerződést köt az illetékes nemzeti könyvtárral. Ezek feladata, hogy az adott ország könyvterméséből bizonyos meghatározott, válogatott irodalmat záros határidőn belül /általában a megjelenést követő 1-2 hét múlva/ cimleirással együtt az LC számára leszállítson. A cimleírások minden esetben az ország nemzeti bibliográfiai leírásain alapulnak, egyes esetekben az LC által megkívánt adaptálással készülnek.

Igy szerzik meg a teljes bibliográfiai áttekintést, amely egy nagyhatalom számára elengedhetetlen. Amint L.Quincy, az LC vezetője, egyik cikkében írja, könyvtárában világméretű szerzeményezés folyik, a szerzeményezés hagyományos és "kisipari" módszerein tulmenő előírások, egyezmények alapján. Ezek egyike a megosztott katalógizálás, amely életbelépésének rövid ideje alatt hatalmasat fejlődött. Egy 1972-es tájékoztatás szerint a program 24 országra terjed ki, a regionális irodák további 18 afrikai, ázsiai, latinamerikai országot vonnak be. Ennek keretében 1972-ig már több mint félmillió kötet nyert feldolgozást, és az 1965-ös 109 787 címről 1972-ben 240 000-re nőtt a program segítségével feldolgozott évi kötetek, ill. cimleírások száma. A beszerzett és feldolgozott anyagról 87 tudományos könyvtár kapja meg - egy része MARC-szalagon - a tájékoztatást.

A program beindításakor lezajlott vitában ismertették, hogy az Association of Research Libraries 74 tagja több, mint 18 millió dollárt költ évente katalógizálásra és hogy az USA egyetemi könyvtárai évi beszerzésüknek csak feléhez tudnak katalóguscédulát vásárolni a Kongresszusi Könyvtártól. E néhány adatból is világos a megosztott katalógizálás volumene, előnyei és gazdaságossága. Ne felejtjük el azt a tényt sem, hogy a legkülönbözőbb kis és egzotikus nyelveken megjelenő szakirodalom feldolgozását a legilletékesebbekkel, a hazai cimleírókkal oldja meg, így a katalógizálás színvonala is jelentősen nőtt.

A program nemzetközi hasznosításával, a résztvevő országok számára elérhető előnyökkel az IFLA keretében és azon túl is foglalkoztak és foglalkoznak.

Itt csak egy szempontra mutatunk rá: a program keretében egy adott ország könyvtermésének legjava kerül forgalomba, válik ismertté, a sokszorosított cédulák útján az anyagról sokszáz amerikai könyvtár értesül. Tudomány- és kulturpolitikai szempontból egy ország számára ez sem érdektelen.

A szocialista országok közül többen bekapcsolódtak már, így a csehek, lengyelek, az elmúlt évben a románok stb. Magyarország is figyelemmel kísérte a fejlődést, már 1966-ban részt vettünk egy Bécsben tartott megbeszélésen. Részvételünkre folynak a tárgyalások, a realizálás attól függ, hogy a Kongresszusi Könyvtár az új költségvetési évben rendelkezik-e a hazánkkal megkötendő együttműködési szerződés anyagi fedezetével.

Könyvtárunkban a II. és a IV. Főosztály előterjesztésében a Vezetői Tanács foglalkozott a kérdéssel és adta meg az irányelveket a munka előkészítéséhez. Ennek során Prágában a Cseh Állami Könyvtárban mód nyílt az ottani megoldás tanulmányozására is.

Reméljük, hogy a "megosztott katalogizálás" nemcsak a szakirodalomból megismert fogalom, hanem napi munkánk része lesz idővel.

FARAGÓ LÁSZLÓNÉ

RAKTÁROZÁSI GONDOK A KÜLÖNGYŰJTEMÉNYEKBEN

Lapunk 1972. évi 5/6. számában megjelent "Gondok és örömök" címmel összefogott cikksorozat befejező részét közöljük most. Bár az első rész megjelenése óta hosszú idő telt el, mégis fontosnak és időszerűnek tartjuk az alábbi összefoglalás közreadását. Az OSZK raktározási problémáinak képe ui. csak akkor teljes, ha a törzsállomány s az állománymegóvás helyzetleírása mellé a különgyűjtemények raktározási problematikáját, egyedi voltából adódó kérdéseit is csatlakoztatjuk. - Szerk.

Az OSZK Híradó napirendre tűzte - igen helyesen - könyvtárunk legégetőbb problémájának megvitatását, raktározási gondjaink és lehetőségeink egy sor kérdésének felvetését. Két körülmény is szükségessé teszi ezt: egyrészt a helynyomor szinte naponkénti növekedése, a jelenleg fennálló már-már elviselhetetlen zsufoltság, másrészt a Rosenberg-házaspár utcai korszerű hirlap-raktár, s a vári két toronyraktár 1973. évi használatba vételének lehetősége.

Amikor a táruk és a különgyűjtemények raktári problémáiról szólunk, eleve tudnunk kell, hogy e gyűjtemények elhelyezési gondjai egyidősek a törzsgyűjtemény raktározási nehézségeivel, és nem szabad elfelejtenünk, hogy egyedi értékeik egyetlen példányban küzdenek a "megmaradás" és az elengedhetetlen használat kettős követelményével.

Néhány kiáltó adat erre a "különgyűjteményi" nyomoruságra: a Kézirattár új beszerzései és feldolgozatlan állományrészei a szekrények tetején papircsomagokba kötve préselődnek, a Zeneműtár még egyetlen kötetet sem tud elhelyezni polcain, a Színháztörténeti Tár 93 ládányi anyagot szállított el már 1971-ben a Rosenberg házaspár utcai pótraktárba, a hét költözésen "átesett" Kisnyomtatványtár anyagának egy része ládákból hever, Keszthelytől a Múzeum pincéjéigszétszórva. Folytathatnánk még a felsorolást, de talán nem is érde-

mes: a valóság kinzó szorítását mindannyian érezzük.

A Különgyűjteményi - III - Főosztály raktározási kérdéseinek kibontakoztatásáról szólva két alapvető tételt kell leszögeznünk:

- A Várba történő teljes felköltözésig a birtokunkba jutott és kerülő új objektumok segítségével a sokat emlegetett "összintézeti" síkon kell megoldást találnunk. Ha valahol, itt érvényesülnie kell annak a szemléletnek, hogy nem főosztályi problémák vannak, hanem a magyar Nemzeti Könyvtár egyetemes kérdéseit kell az érdekek természetes összeegyeztetése útján rendeznünk. Éppen ezért azt kell javasolni, hogy az intézet Vezetői Tanácsa az ősz folyamán hozzon végleges és egyértelmű döntést - a jelenlegi helyzet, a követelmények és a lehetőségek elemzése alapján - a raktározási problémák 7-8 évre történő jó megoldása érdekében.

- Bármilyen egyszerűnek látszik is az el nem helyezhető állományrészek beládázása, a III. Főosztály ezzel a lehetőséggel nem kíván élni. A ládázás nemcsak a használat megőrlője /miért van a könyvtár, ha nem az olvasókért, a kutatókért?/, hanem a különgyűjtemények esetében a hasonlítás, az állománygyarapítás, a feldolgozatlan állományrészek logikus és szakmailag helyes feltárásának akadálya is. Mint végső rosszat csak akkor lehet elfogadni, illetve a megkezdett ládázást folytatni, ha semmiféle egyéb raktározási lehetőség sem adódik. De akkor is csak abban az esetben, ha nem unikumokról van szó, és csak olyan módon, hogy a használat kívánalmait a legnagyobb mértékben figyelembe vesszük. Egyébként sem hiszem, hogy a szellőztetés és ellenőrzés nélküli ládában tartás jót tenne magának az oly fontos megőrzés követelményének.

1973 folyamán a vári toronyraktárak beköltözhetővé válnak, mivel a hátralevő szerelési munkák és a szükséges biztonsági intézkedések - jelenlegi értesüléseink szerint - az év őszére megoldást nyernek. Mindnyájunkat megnyugtathat az Intézet Vezetőjének az MM Könyvtárosztályával 1972. július 27-én közölt írásbeli véleménye: "A raktárak használatba vételét, illetőleg állományi anyagnak a toronyraktárak egyes szintjeire való átszállítását a könyvtár mindenesetre csak akkor fogja megkezdni, ha meggyőződést szerez arról, hogy a szóban levő raktárhelyiségek mind könyvvegsztségügyi, mind pedig biztonsági szempontból teljesen megnyugtató állapotban vannak".

Ezután megkezdődhetik az anyag elhelyezése a vári raktárakban /a Rosenberg-házaspár utcában már előbb is/ a racionális és gazdaságos, de a szakmai igényeket mindenekelőtt kielégítő megoldás jegyében.

Véleményem szerint a következőket kellene szem előtt tartanunk:

a/ A telepítés a használat céljait tartsa szem előtt, hogy ezzel tehermentesítse egyébként is szűkös szállítási apparátusunkat;

b/ Ebből következik, hogy az egyes gyűjtemények jövő élettére - a legfontosabb állományrészeket tekintve - lehetőleg a közelükben kerüljön kialakításra/ például: a Kézirattaré és a Régi Nyomtatványok Táré a főépületben, a Zeneműtáré a Pollack Mihály téri udvari raktárban, a Térképtaré és a Kisnyomtatványtáré Rákospalotán, a mai "müncheni" pótraktár helyén./ Számításaink szerint a már említett intézeti együttműködés keretében javaslatunk nem csak ábránd, hanem valóság is lehet.

c/ Az új raktározási rendből adódó "közteherviselésből" a III. Főosztály gyűjteményei is ki fogják venni részüket s a szállításra /távolabbi elhelyezésre/ alkalmas anyagrészekkel szintén beköltöznek a toronyraktár megfelelő helyére.

A részleteket annak idején elő fogjuk terjeszteni, remélve és kérve a megértő együttműködést, támogatást.

Mert egy pillanatra se feledjük: a raktározási hely szempontjából a lehetetlenülés stádiumába jutott III. Főosztály szintén a nemzeti dokumentumkincs őrzője, feltárója és forgalmazója. E pótolhatatlan értékek épségéért, használatáért mindannyian felelősek vagyunk.

HARASZTHY GYULA

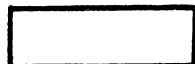
EGY NYOMDATÖRTÉNETI KURIÓZUMRÓL

Az elmúlt év folyamán értékes nyomdatörténeti kuriózzal sikerült gazdagítani könyvtárunk állományát. Az elhunyt dr. Lehoozky Tibor egyetemi tanár védett gyűjteményének felosztásakor, elővételi jogunkkal élve, megvásároltuk a gyűjtemény egyik becses darabjaként számontartott francia anatómiai atlaszt:

GAUTIER [d'Agoty, Jacques]: Myologie oomplete en couleur et grandeur naturelle... [Le texte par] Duverney Joseph Guichard. Paris 1746, Gautier. 25 lev. 32 t.

A kiadványt elsősorban nyomdatörténeti érdekessége miatt szereztük be. Alkotója, Gautier d'Agoty Jacques /1717-1785/ a maga korában ismert festő- és rézmetsző, de ugyanakkor fizikus is volt. Az általa készített hatalmas táblák a szemlélőt megtévesztésig olajfestményre emlékeztetik. Edouard Rahir "La bibliotheque de l'amateur" c. bibliofil kalauza a Gautier d'Agoty-k /apa és fia/ egy művét említi azzal, hogy példaként kívánja a figyelmet felhívni arra a limitált számú természettudományi műre, amelyek az általuk alkalmazott különleges nyomdai eljárással készültek. Új gyarapodásunkról Graesse "Trésor des livres rares"-jában úgy emlékezik meg, mint amely Gautier d'Agoty első anatómiai táblái közé tartozik. Ezt megelőzően 1745-ös első kiadása ismert, "Essai de l'anatomie" címmel, ez azonban kevesebb táblát tartalmaz. Ritka voltára mi sem jellemzőbb, mint hogy a Grolier-féle bibliofil kalauz az általa feldolgozott árverések anyagában tíz esztendő alatt mindössze egy ízben mutatja ki, s akkor is csak a kevésbé terjedelmes első kiadást.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt a tényt, hogy az általunk megvásárolt példány kulturhistóriai értékét még provenienciája is emeli: a benne levő hiteles bejegyzés szerint a mű Mirabeau könyvtárából származik.

MAGYAR VONATKOZÁSÚ
ÚJ KÜLFÖLDI SZERZEMÉNYEINKBŐL

MAGYAR NYELVŰ SZÉPIRODALOM

- BOTOND István: Őszi máglya. [Versek.] Sydney 1971.
BÖNDÖR Pál, Fülöp Gábor stb. 1969. [Versek.] Ujvidék 1970. /Symposion füzetek 02./
DEHEL Gábor: Elődöntő. Novellák. Bukarest 1971. /Forrás./
FÜRY Lajos: Kecskeláb. [Elbeszélések.] San Francisco, Calif. [1972].
JÁNOSHÁZY György: Rim és rivalda. [Tanulmányok.] Bukarest 1969.
JÓKAI Mór: Fekete gyémántok. Kolozsvár 1972. /Tanulók könyvtára 94-95./
KÓS Károly: Népélet és néphagyomány. [Ill.] (a szerző). Bukarest 1972.
KRUDY Gyula: Férfimese. Novellák. Kolozsvár 1971. /Tanulók könyvtára 93./
[LÖBL] LÁNG Árpád: Idő és művészet. /Aktivista írások./ Szabadka 1972.
/Életjel miniatűrök 20./
MIKSZÁTH Kálmán: Beszterce ostroma. Bukarest 1964. /Kincses könyvtár./
MIKSZÁTH Kálmán: A furcsa alperes. Elbeszélések. Kolozsvár 1972. /Tanulók könyvtára 97./
NAGY István: Az aranykakas krónikája. (Regényes krónika.) Kolozsvár 1971.
PETŐFI Sándor költeményei. Bukarest 1972. /Előre kiskönyvtára 7-9./
SÜTŐ András: Misi, a csillagos homlokú. [Novellák.] - (Tékozló szerelem.) [Vígjáték.] Kolozsvár 1972. /Tanulók könyvtára 96./
SZENTIMREI Jenő: Ferenc tekintetes ur. Kölosey Ferenc életregénye. Bukarest 1971.
SZÖCS Kálmán: Új Kolumbusz. Versek. Kolozsvár 1971.
TŰZ Tamás: Válogatott versek. Toronto 1972.
ZRINYI Miklós válogatott munkái. Kolozsvár 1972. /Tanulók könyvtára 91-92./

MAGYAR SZÉPIRODALOM IDEGEN NYELVEN

- BABITS Mihály: Kalif čapem. (Gólyakalifa.) Praha 1972.
BERKESI András: Nimphiani becseti. [Szálló a pecsétgyűrtűn.] Tbiliszi 1972.
DÉRY Tibor: Niki. Bucuresti 1971. Válogatás a szerző Theokritosz Ujpesten c. gyűjteményéből.
FEJES Endre: Generation of rust. New York etc. 1970.
JÓKAI Anna: 4447. Warszawa 1972.
KARDOS G. György: Les sept jours d'Abraham Bogatir. (Abraham Bogatir hét napja.) Paris 1971.
KARINTHY Ferenc: Hot air. (Gőzfűrdő.) New York 1969.
(KORMOS István): Molodjue poétu Vengrii. [Antologija.] Moszkva 1972.
KÓS Károly: Neamul Varju. (Varju nemzetség.) - (Povestire despre Budai Nagy Antal. Budai Nagy Antal históriája.) Bucuresti 1971.
KUNCZ Aladár: Manastirea neagra. (Fekete kolostor.) Bucuresti 1971.
LENGYEL József: Czarownik. (Igazd.) Warszawa 1971.
MÉSZÖLY Miklós: Saul ou la porte des brebis. (Saulus.) Paris 1971.
MOLNAR Ferenc: Chlopecy z Placu broní. (A Pál utcai fiúk.) Kraków 1972.
NEMETH László: Hruza. (Iszony.) (Vyd.2.) Praha 1972.
[PALOTAI Boris] PALOTAIOVÁ B.: Trpká láska. (Zöld dió.) Bratislava 1972.
RÓNAY György: W cieniu srebrzystej topoli. (A nábob halála.) Warszawa 1971.
SANTA Ferenc: Le cinquieme sceau. (Az ötödik pecsét.) Paris 1971.
SANTA Ferenc: Zwanzig Stunden. (Husz óra.) München (1970).
SZABÓ Magda: Den' rozsdenija. (Születésnap.) Moszkva 1972.
SZABÓ Magda: Freszka. (Freskó.) Kujiv 1971.
SZERB Antal: Legenda Pendragonów. (A Pendragon-legenda.) Warszawa 1971.
SZERB Antal: Prazdny hrob. (A Pendragon legenda.) Bratislava 1972.
(THURY) TURI Zsuzsa: Pod odnoj krúsej. (Egy fedél alatt.) Moszkva 1972.
THURZÓ Gábor: Swiety. (A szent.) Warszawa 1972.
VAS Zoltán: Smena sveta. (Cserébe a világot.) Praha 1972.
ZALKA Miklós: Der Mann in der Lederjacke. (A bőrzekés.) Berlin 1972.

MISCELLANEA HUNGARICA

- DADOUN, Roger: Géza Róheim et l'essor de l'anthropologie psychanalytique. Paris 1972.
- DAVID Gyula: Jókai. Emberek, tájak, élmények Jókai erdélyi tárgyú műveiben. Kolozsvár 1971.
- DOMBY Imre: Kalotaszegi népi táncok. [Kolozsvár] 1972.
- FERENCZY Endre: Fremde Einflüsse auf die Rechtsentwicklung der klassischen Republik. Kortrijk 1971.
- GÖLLNER, [Karl] Carl: Siebenbürgische Städte im Mittelalter. Bucuresti 1971.
- HORVÁTH Barna: Probleme der Rechtssoziologie. Berlin 1971.
- HÖHL, Martha: Ungarische Literatur des XX. Jahrhunderts. Ein Auswahlsverzeichnis. Dortmund 1971. Stadtbibliothek.
- KERÉK, Andrew: Hungarian metrics: Some linguistic aspects of iambic verse. The Hague 1971.
- MAKKAI Ádám: Idiom structure in English. The Hague - Paris 1972.
- PARMENIUS [István] Stephen. The new found land of --. The life and writings of a Hungarian poet, drowned on a voyage from Newfoundland. 1583. Ed. and transl. with comment. by David B[ears] Quinn, Neil M. Cheshire. Toronto 1972.
- RADO Sándor: Adaptational psychodynamics: motivation and control. New York 1969.
- SAUVAGEOT, Aurélien: L'édification de la langue hongroise. Paris 1971.
- SIK Endre: Za spomienok diplomata. (Bem rakparti évek.) Bratislava, 1972.
- SZABOLCSI Bence: Der musikalische Konsens. Bruchstücke einer Studie. - Musik als Gestalt und Erlebnis. Wien - Köln - Graz 1970.
- SZÉPLAKI [József] Joseph: The nation's guest. 1852-1972. Bibliography on Louis Kossuth, governor of Hungary with special reference to his trip in United States December 4, 1851-July 14, 1852. Athens, O. [1972].
- THASS-THIENEMANN [Tivadar] Theodore: Symbolic behavior. New York 1968.
- WAGNER Lilla: A negyedik Petőfi. London 1972.

A SEGÉDKÖNYVTÁRAK ÁLLOMÁNYI ANYAGÁRÓL

A Segédkönyvtári Bizottság márciusi ülése foglalkozott könyvtárunk egyes osztályaihoz/táraihoz beérkező segédkönyvek közérdekű megismertetésének kérdésével.

1972-ben /köteles- és használati példányok nélkül/ 1381 kötet gazdagította segédkönyvtáraink állományát. Könyvtárunk jelenlegi elhelyezésében különösen fontosnak tartotta a Bizottság, hogy a könyvtár tájékoztató-apparátusának erről a részéről, a segédkönyvtárakban elszórtan fellelhető, egy-két példányban beszerzett külföldi kiadványokról a gyűjtő osztályon/táron kívül más osztályok is tudomást szerezhessenek.

A Tájékoztató Osztályon rendelkezésre áll a könyvtár segédkönyvtárainak betűrendes központi katalógusa. Ez a katalógus azonban csak arra ad választ, hogy egy szerzője v. címe szerint ismert mű megvan-e valamelyik segédkönyvtárban.

Ezért a jobb tájékoztatás érdekében a Katalógizáló Osztály /havonként, két példányban/ készséggel megküldi e katalógus címleírásait mindazoknak az osztályoknak, amelyek ezt kérik, hogy azokból saját maguk részére nyilvántartást szerkeszthessenek. Az igényeket írásban kell Zilahy Tamásné/Katalógizáló Osztály címére eljuttatni.

KIADVÁNYAINK

Az 1972-ben megjelentetett kiadványaink közül elsőként dr.Tóth András, az ELTE Központi Könyvtára osztályvezetőjének tolmácsolásában könyvtárunk tájékoztatóját ismertetjük, melyet az IFLA budapesti kongresszusa idején adtunk közre. Időszaki kiadványaink közül pedig Szerkesztő Bizottságunk hozzáfűzésével azt a próbaszámot, amely Hungarica címen a Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzékének mellékleteként jelent meg. Ismertetését S.Orvos Mária, a Bibliográfiai Osztály munkatársa közli.

Az Országos Széchényi Könyvtár -
A Magyar Nemzeti Könyvtár. Bp.
1972. OSZK. 40 l. 58 ábra.

Önmagához, a magyar tudományos közéletben elfoglalt helyéhez, szerepéhez, valamint az alkalomhoz, a Könyvtárosegyesületek Nemzetközi Szövetsége hazánkban rendezett kongresszusához, a könyv évéhez - s részben a magyar könyvnyomtatás 500 éves jubileumához - méltó kiadványt nyújtott át /négy nyelven/ vendégeink és a magyar könyvtárostársadalomnak nemzeti könyvtárunk. Ebben beszámol nem mindig könnyű multjáról, fejlődő jelenéről és bizonyos mértékig a jövő kilátásairól is. A feladat nem volt könnyű, mert nagyon különböző érdeklődési körökbe tartozók számára, többszörös szempontrendszer figyelembevételével kellett tájékoztatást nyújtani egy bonyolult funkciórendszerben működő tudományos intézmény felől, - s mindezt nagyon kevés szövegoldalon. A nehéz kérdés megoldása - ezt bizvást mondhatjuk - minden vonatkozásban sikerrel járt.

A kötet beosztása arányos: hét oldal foglalkozik a multtal, egy a jövővel s a többi a jelenel. A történeti bevezetés jól érzékelteti a kezdet nehézségeit, elsősorban azt, hogy voltaképpen csak kiegyezés után tudott a könyvtár azzá válni, aminek alapítói megálmodták: a nemzet könyvtárává. Jól ábrázolja azokat az egyre fokozódó erőfeszítéseket is, melyeket a könyvtár vezetősége - különösen a felszabadulás óta - tett annak érdekében, hogy a sokszor megoldhatatlannak látszó nehézségeket leküzdje. A mult, jelen és jövő bemutatása világosan elénk tárja azt a még korántsem befejezett folyamatot, melynek eredményeként az Országos Széchényi Könyvtár mind tartalmi, mind formai szempontból valóban méltó elhelyezésben igazán reprezentatív nemzeti könyvtárrá válik.

A könyvtár jelenével foglalkozó fejezet két nagy szakaszra oszlik: a könyvtár gyűjteményeinek, ill. országos feladatköreinek ismertetésére. Az egyes gyűjteményekről szóló fejezeteket rövid, velős történeti áttekintés

nyitja meg, majd közérthető és pontos módszerrel nyújtanak tájékoztatást a tárák gyűjtőköri alapszemponjtjai és a rendelkezésre álló feltáró segédeszközök felől. Több helyen utal a tájékoztató a nehézségekre is: így pl. a könyvkatalógusok teljességével, a régi folyóiratállomány porladásával kapcsolatban. A központi gyűjtemények mellett részletes tájékoztatást nyerünk a különbözőgyűjteményekről: a régi nyomtatványok tára, a kéziratár, a kisnyomtatványtár, a zeneműtár, a térképtár, a színháztörténeti tár és a mikrofilmtár jellegéről, apparátusairól.

Külön figyelmet érdemelnek a nemzeti könyvtárnak az országos könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatai /melyek közül számosat a régi Országos Könyvtári Központ megszüntetésekor vett át/. Ezek közt is elsősorban a nemzeti bibliográfiai tevékenységről szóló fejezet a jelentős. /A mű jellege és célja természetesen - mint egyebütt sem - itt sem tette lehetővé a komolyabb nehézségek, ebben az esetben a külföldi hungaricum-anyag beszerzése terén mutatkozó problémák leküzdésére tett vagy teendő erőfeszítések ismertetését./ A könyvtárközi szolgáltatások talán kissé a kelletténél rövidebben szólnak az Országos Széchényi Könyvtár működésének egy nagyon lényeges területéről, mely a magyar könyvtárügy egyéb területeivel, a tudományos kutatással és a külfölddel való kapcsolat fenntartását van hivatva biztosítani. A kötelesepéldányszolgálat, a nemzetközi csere, a központi címjegyzékek, a könyvtárközi nemzetközi kölcsönzés és a könyvelosztó ezek az intézmények. Külön fejezet szól a Könyvtártudományi Módszertani Központ tevékenységéről /mely szintén a volt OKK funkciórendjéből nőtt ki./.

A jövőt sajnos csak egy vázlatrajz tudja érzékeltetni, valamint pár imponáló számadatot tartalmazó sor az új épület jellegéről. A számadatok közül egyetlen az, mely elgondolkoztat: csak 30-40 évre lesz elegendő az ottani férőhely? Kár, hogy az épületről szóló fejezet nem utal a megközelíthetőség majdani megoldási kísérleteire.

Külön kell kiemelnünk a kötet kiállításának, papiranyagának, ábra-megoldásainak elsőrendű, reprezentatív jellegét. A címlapot a Corvina-könyvtár egy Jeromos-kötetének incipitje, a hátlapot a Nemzeti Múzeum egy ujszerű látképe disziti. A színes képek kivitelezése külön dicséretet érdemel, hasonlóan az ábraanyag válogatása, technikai kivitelezése is. Az ábrák valóban a lényegyet nyújtják, arányosan és élvezhető formában. /A 10. kép mutatja, hogy nem mindig érdemes olvasótermet olvasókkal fényképezni; ritkán lehet valóban instruktív hatást is elérni./

Összefoglalóan: az Országos Széchényi Könyvtár imponánsan szép tájékoztató kötetét öröm kézbevenni és büszkén lehet a bel- és külföldi vendégeknek átnyújtani. /Kár, hogy a szerkesztő és a szerzőtársak a teljesen indokolatlan névtelenség sűrű leplébe burkozódtak. Így is köszönet illeti őket!/- TÓTH ANDRÁS

Az elmúlt év folyamán jelent meg a próbaszám az Országos Széchényi Könyvtár Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke szerkesztőségi csoportja kiadványaként.

Az Országos Gyarapodási Jegyzék havonta két sorozatban adja ki a hazai tudományos könyvtárakba, intézményekbe, muzeumokba stb. beérkező kurrens külföldi könyvanyag szakbibliográfiáját, feltüntetve az egyes leírások leelőhelyét is. A most kiadásra került próbaszám ennek anyagából gyűjti ki a magyar könyvtárakba beérkező hungarica leírásokat. Közli a külföldön: magyar nyelven megjelent műveket; magyar szerzők műveinek külföldön megjelent fordításait, valamint a magyar vonatkozású - idegen nyelven megjelent - műveket.

Anyagát az 1968-as tárgyév leírásaiból gyűjti "a teljesség igénye nélkül", mint ezt a kiadvány előszavában olvashatjuk. A válogatás mértékét és módját a szerkesztő az alábbiakban foglalja össze: csak az ország könyvtáraiba beérkezett anyagot regisztrálja; nem tudja felvenni a beszerzett könyvek közül azokat, amelyeket a könyvtárak nem jelentenek, illetve amelyeket jelenleg nem lehet központilag feldolgozni; az autopszia a könyvek kisebb hányadánál biztosított.

A próbaszám közel 80 könyvtár jelentése alapján készült, és több mint ezer bibliográfiai tételt tartalmaz. Anyagának csoportosítása szakrendi, ezen belül a szerzők /cimrendszős művek esetében a címek/ betürendjében. Szakrendszere a főlapéval azonos, mely az ETO felépítését követi, azonban a speciális követelmények figyelembevételével módosult.

A címleírások is a főlap címleírási szabályzatát követik. Az egyes tételek bibliográfiai adatai mellett a leelőhelyek kódjével is tájékoztatja a kutatót.

A kiadványban a tájékozódást két mutató könnyíti meg: - Betürendes mutató a magyar személyekről /Hivatkozási adatai: oldalszám, hasáb/; A jegyzékben szereplő intézmények központi könyvtári kódjeleit /az intézmények megnevezésével, címével/. Tartalomjegyzék és előszó egészíti ki a próbaszámot.

A kiadvány a hungarica-feltárás fontos láncszeme, s az Országos Széchényi Könyvtár sokrétű hungarica-programjának szervező része. A próbaszám értékelésére 1972 decemberében került sor a Hungarica Koordinációs Bizottság értekezletén, ahol értékelő észrevételek, javaslatok hangzottak el a kiadvány egészével s részleteivel kapcsolatosan. A kiadványt a bizottság fontosnak és hasznosnak találta, s mielőbbi rendszeres megjelentetését javasolta.

A tervek értelmében 1973-tól évi két füzetben tájékoztatja a hungarica-kérdések iránt érdeklődő kutatókat a kiadvány. - S. ORVOS MÁRIA

A Szerkesztő Bizottság hozzáfűzése:

E kiadvány ismertetése kapcsán néhány olyan problémát tartunk szükségesnek megemlíteni, amelyek a Hungarica-Bizottság ülésén merültek fel. Ezek

dokumentálják ugyanis a legjobban az új vállalkozás buktatóit, s az esetleg jelentkező kisebb forrásait is megvilágítják.

Felmerült természetesen az örök probléma: ki a magyar? S rögtön az ilyenkor minden esetben jelentkező következő kérdés: hol húzható meg a magyar vonatkozás határa? Az új kiadvány szerkesztőségének e kérdések megválaszolására még kevésbé van módjuk, mint más hasonló kiadványokat szerkesztő kollégáinknak, mert 1/ az autopszia lehetősége kicsi, 2/ a bejelentések színvonalai igen eltérő, 3/ az azonos bibliográfiai egységekre vonatkozó bejelentések időpontja nem azonos, s emiatt különböző számok hozhatnak - esetleg eltérő formában - azonos műről cimleírást.

Mindezeknek a hibaforrásoknak s az ezzel járó ódiumnak vállalásával a kiadvány szerkesztősége - s a Hungarica-Bizottság - egyértelműen a rendszeres megjelentetés mellett foglalt állást. A magyar vonatkozású külföldi anyag viszonylag gyors feltárása olyan segítség a kutatóknak, amelyet a nemzeti könyvtárnak mindenképpen nyújtania kell, még akkor is, ha az önhibáján kívül adódó hiányosságok miatt a szerkesztőséget itt-ott bírálatok fogják érni.

ÚJABB KIADVÁNYAINK

Az IFLA budapesti kongresszusa alkalmából jelentettük meg:

Az Országos Széchényi Könyvtár. - A Nemzeti Könyvtár. /Illusztrált tájékoztató./ Bp. 1972. 40 l. 58 ábra. Ára: 28,50 Ft.
- ua. orosz, angol, német és francia nyelven is. Az idegen nyelvű változatok külföldi terjesztésre készültek.

Farkas László: A Budavári Palotában épülő új Nemzeti Könyvtár. Bp. 1972. 14 lev.

- ua. orosz, angol és francia nyelven is. Előkészületben a német nyelvű változat.

A magyarországi könyvkiadók, nyomdák és sokszorosítók jegyzéke és kötelempéldány-szolgáltatásuk az 1970-1971. években. Összeáll. Tóth Lajos. Bp. 1973. 88 l.

Előkészületben:

Faragó Lászlóné - Haraszthy Gyula: Az Országos Széchényi Könyvtár katalógusai. Bp. 1973. 179 l.

Külföldi magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok címjegyzéke és adattára. 1945-1970. 1. rész. Kemény G. Gábor: Szomszédos szocialista országok. Bp. 1973.

Megrendelhetők: OSZK Kiadványtár
1827 Budapest, Postafiók 486 címen.

TAJÉKOZÓDÁS

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Bécs, 1972.nov.7. - dec.16.

Érdekes és megtisztelő feladatot kaptam a Kulturális Kapcsolatok Intézetétől: Kodály Zoltán 90. születésnapja alkalmából rendezek emlékkiállítást Bécsben. Nagy mértékben megkönnyítette dolgomat két kiemelkedő tényező. Az egyik, hogy Kodály Zoltánné bőségesen bocsátotta rendelkezésünkre a Kodály-hagyaték magábanálló dokumentumait: eredeti kéziratokat, fényképeket, egykoru nyomtatványokat, szobrokat és festményeket, amelyeket különböző közgyűjtemények /köztük könyvtárunk/ és magángyűjtők egészítettek ki. A másik döntő tényező, ami dolgomat megkönnyítette, hogy osztrák kollégám, Dr. Franz Grasberger, az Österreichische Nationalbibliothek zenei gyűjteményének igazgatója készségesen állt rendelkezésünkre, nemcsak azzal, hogy otthont adott a kiállításnak, hanem azzal is, hogy saját személyében és munkatársai révén segítséget nyújtott a kiállítás előkészítésében és kivitelezésében. Molnár Szilárd grafikusművésznak és munkatársainak érdeme az elrendezés művészi megtervezése és helyszini megvalósítása.

Célunk az volt, hogy Kodály sokrétű életművéből a legfontosabb mozzanatokot kiemeljük. Négy egybefüggő helyiséget kaptunk erre a célra. Sőt, a megnyitás előtti utolsó percekben még egy ötödiket is: az Albertina épületének földszinti előcsarnokát. Itt hirdethettük meg a kiállítást Kodály egyik legcsodálatosabb fényképe hatalmas nagyításának elhelyezésével. Ez a kép az ötvenéves mestert ábrázolja, a Psalmus Hungaricus ünnepelt szerzőjét. A látogató, akit e kép arra ösztönzött, hogy az Albertina szintje fölé emelkedve a IV. emeletre is felmenjen és belépjen a Zenei Gyűjtemény helyiségeibe, Kodály emberi-művészi portréjának további képsoraival ismerkedhetett meg. Az előtér a számunkra talán legkevésbé ismert Kodályt mutatta: az Ausztriában híressé váló mestert, a pályakezdő és az ut végén bucsuzó egyéniséget, akit a bécsi zeneműkiadó vállalat visz be az európai köztudatba és akit - majdnem fél évszázaddal később - a bécsi egyetem tüntet ki a Herder-díjjal. A belső termekben a népzene kutató, a zeneszerző és a pedagógus portréjának vonásai rajzolódtak ki, - nem egymástól külön-külön, hanem szerves egységben, ahogyan az életmű azokat önmaga kialakította.

Hogy valószínűleg ez a kiállítás lehetett a legnagyobb, tartalmában a legértékesebb a Kodály-kiállítások eddigi történetében, azt a Kodály-autográfok példátlanul nagy számának és a dokumentumok sokféleségének köszönheti. A Kodály-kompozícióknak mintegy félszáz eredeti kézírata volt látható a kiállításon, az egyéb dokumentumféleségek közül pedig eredeti levél, koncertplakát,

szinlap, kotta-elsőkiadás, szövegekönyv, eredeti diszletterv, hanglemez, fonográf, népi hangszer, érem /közte Kodály-émlékpénz/, szobor, olajfestmény, bábfigura. A dokumentumoknak ez a tarka sokfélesége a falak mentén tablón, azok alatt és a termék közepén pedig a Zenei Gyűjtemény kiállítótermének csupa-üveg vitrinjeiben rendeződött a témáknak megfelelően. A Gyűjtemény igazgatójának hatékony közreműködésével elkészült az 55 lap terjedelmű kiállítási katalógus-kiadvány is, amely részletes képet nyújt a tárlatról, függelékében pedig kivonatos életrajzot, műjegyzéket és bibliográfiát közöl.

Ahogy az osztrák mesterek nálunk őrzött zeneműkézirataiból két évvel korábban rendezett bécsi kiállításunkat, úgy e Kodály-kiállítást is előadások és hangversenyek vezették be. Nádasdy Kálmán, a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektora személyes Kodály-élményeiről beszélt, jómagam Kodály pályafutását a kiállítás tükrében igyekeztem - hangzó illusztrációk kíséretében - bemutatni. Két estén át a vitrinek szomszédságában, a harmadik napon a Collegium Hungaricumban jórészt azok a hangjegyek keltek életre, amelyek eredeti kéziratban is láthatók voltak.

Immár több mint fél évtizede, hogy Kodály meghalt, de életművének hatása azóta is mélyült, terebélyesedett. Ezt kívánta megmutatni a bécsi kiállítás: a polihisztor-egyénséget, amely a XVI. század óta oly ritka jelenség az újabb művelődéstörténetben. És a nyolc és fél évtizednyi élet teljességére visszatekintve azt is: mennyire másként hagyta maga mögött e nagy művész és nevelő a világot, mint ahogyan elébe ment annak.

KECSKEMÉTI ISTVÁN

SZAKIRODALMI TALLÓZÁS

A hazai sajtóból:

A Könyvtári Figyelő 1972. évi 6. száma egészében az elmúlt évben Budapesten tartott IFLA és FID konferenciáról ad összefoglaló képet. Gombocz István az IFLA, Balázs Sándor a FID munkáját ismerteti. Beszámolnak a konferenciák lefolyásáról, megemlítik a magyar résztvevők előadásait, majd ezt követően tömörítvények ismertetik az egyes szekciók ülésein elhangzott legfontosabb külföldi referátumokat.

A hazai könyvtáros szervezet, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének decemberi küldöttgyűléséről és ennek keretében lezajlott tisztújításról ad számot Kéki Béla, majd ismerteti az egyesületi élet új programját Új utakon a Magyar Könyvtárosok Egyesülete c. cikkében /Könyvtáros.1973. 2. sz. 59-60.1./.

Ugyancsak a Könyvtárosban olvashatunk a miskolci helyismereti tanácskozásról /1972. 12. sz. 723-730. 1./.

Itt közlik a konferencia ajánlásait, mely rögzíti a testület további teendőit, valamint Pügedi Péterné: A helyismereti bibliográfia helyzete és feladatai című referátumát és Fogarassy Miklósnak a helyismereti kutatási kézikönyvről készített tervezetét.

A könyvtárak működésének eredményesebbé tételében rendkívül fontos sze-

repe van a társadalmi közvélemény megnyerésének. Zircz Péter erre hívja fel a figyelmet Könyvtáraink és társadalmi környezetük c. cikkében /Könyvtáros. 1973. 1. sz. 3-6. l./, és hangsúlyozza, hogy ennek érdekében meg kell ismerni és fel kell használni a közvéleményformálás modern módszereit.

Két jelentős információs központról ad hírt a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. Balázné Veredy Katalin az 1960 óta működő ETC /European Translations Center = Európai Fordítási Központ/ programját és annak megvalósulását ismerteti Központi fordításnyilvántartás nemzetközi méretekben c. cikkében /1973. 2. sz. 123-128. l./.

Koronczay Béla pedig rövid közleményben a Nemzetközi Szabadalmi Dokumentációs Központ /uo. 130 l./ az INCPADOC = International Patent Documentation Center felállításáról számol be.

Munkatársaink publikációi közül megemlítjük Kecskeméti István: Kodály Zoltán egy ifjúkori kompozíciójának ismeretlen kézírata /Magyar Könyvszemle. 1972. 3-4. sz. 251-264. l./ c. cikkét, melyben egy 1968-ban az OSZK tulajdonába került Kodály partitúrát ismertet és dolgoz fel. Meleg Antalné elemzését is a Tudományos és Műszaki Tájékoztatásban olvashatjuk, amely a Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom c. referáló lap módszeréről, a referált dokumentumok jellegéről, az egyes típusok megoszlásának arányáról ad áttekintést. /A külföldi könyvtár- és tájékoztatásügyi szakirodalom magyar referáló lapja. 1973. 2. sz. 112-120. l./

Miklóssy János: Vajda János hirlapirói pályakezdése c. tanulmánya a Magyar Könyvszemleben /1972. 3-4. sz. 233-250. l./ jelent meg. - KOVÁCS ILONA

A külföldi sajtóból:

E rovatunkban most és a következőkben is nagyobb hangsúlyt szeretnénk adni a testvérintézményeinkről és a külföldi nemzeti könyvtárakról szóló híreknek.

BELGRÁD

A belgrádi nemzeti könyvtár is új épületet kap, amelynek építkezését 1966-ban kezdték meg. Ez lesz a könyvtár első, erre a célra épített elhelyezése. Új korszakot jelent az 1832-ben alapított könyvtár számára az 1970-1980. évi távlati terv. = Zbl. Bibl-wesen. 85. 1971. 11. 693-694. p. - A könyvtár ez évi április 6-i ünnepélyes megnyitáson könyvtárunkat dr. Sebestyén Géza h. főigazgatónk képviseli. Szerk.

MOSZKVA

A Művelődésügyi Minisztérium kollégiuma megtárgyalta a Lenin Könyvtár fejlődésének fő irányelveit a kilencedik 5 éves tervben. A könyvtár megbízást kapott, hogy dolgozza ki új szervezeti szabályzatát, épületeinek rekonstrukciójára és modernizálására vonatkozó elképzeléseit, valamint javaslatot a környező terület beépítésére. Bizottságot hoztak létre a könyvtár keretében létrehozandó Kulturális és Művészeti Tájékoztató Központ működési feltételeinek kidolgozására. = Bibliothekar. 1971. 12. 38. p.

VARSÓ

A Biblioteka Narodowa 1978-ig új, 10 emeletes épületet kap, amely 5 millió kötet raktározását teszi lehetővé. A könyvtár állománya jelenleg 2,5 millió, az 1970. évi gyarapodás 113 000 kötet. 4000 lengyel és 2000 külföldi kurrens folyóirat jár a könyvtárba. A lengyel nemzeti könyvtár a különgyűjtemények

egész sorával rendelkezik: kézirattára, zeneműtára van. Kisnyomtatványtárában 557 000, Mikrofilmtárában 70 000, Térképtárában 23 000 egység szerepel. Jelenlegi elhelyezése szűkös, mindössze 85 olvasótermi férőhelye van, amelyet egy év alatt 43 000 olvasó vett igénybe. + ARKA néven kísérletet folytatnak a külföldi folyóiratok központi katalógusának gépi előállítására ZAM-41 gépen. Az 1500 címet tartalmazó próbafüzet már megjelent.

Egyéb nemzeti könyvtárak:

JERUZSÁLEM

A Nemzeti és Egyetemi Könyvtárak Állandó Bizottsága, amelyet 1969-ben hoztak létre, megkezdte három tervezet kidolgozását és megvalósítását. Hét együttműködő könyvtár telexberendezést kapott a könyvtárközi kölcsönzés megkönnyítésére. A folyóiratok központi katalógusának gépreviteléhez szükséges tervezés befejeződött, a harmadik kiadás már IBM-MTST gépen készül. Megkezdték a Zsidó Nemzeti és Egyetemi Könyvtár katalógusa géprevitelének tanulmányozását. = Unesco Bibliogr. Doc. Terminology. 12. 1972. 4. July. 172. p.

LONDON

Tervszerűen halad a "British Library" tervezése, megvalósítása. A Szervező Bizottság tevékenységéről beszámolva - a következőket jelenti: 1972. év áprilisára az építészek számára elkészült a könyvtárosok részletes utasítása a National Reference Library of Science and Invention, a British Museum Library, valamint a British National Bibliography épületének terveihez. Az építészeti tervezésnek 1972 végére kell befejeződnie, hogy 1979-re - első fokozatként - a Science Reference Library beköltözhesse az új épületbe. + Az építésszel együttműködve részletes tanulmányok készülnek a legújabb raktározási és gépesítési lehetőségekről, hogy az új könyvtár használóinak megváltozott igényeit a legjobb térkihasználással elégítsék ki. + A Bizottság munkájának fontos része, hogy a személyi áthelyezéseket az intézményekkel és a személyzet egyesületeivel együttműködve oldja meg. + Elsőbbséget adva foglalkozik a Bizottság az új, egyesített intézmények megfelelő belső szervezeti és funkcionális rendszerével; végül pedig az új intézmény és más könyvtárak kapcsolatával, valamint a kutatás és fejlesztés területén betöltött szerepével. = Libr. Assoc. Rec. 74. 1972. 3. Liaison. 17. p.

MADRID

A Nemzeti Könyvtár összeállította az állami könyvtárak ősnymtatványairól a központi katalógust. 30 ezer ősnymtatványt tartalmaz kb. 8 ezer különböző kiadásban. A munkát folytatják a nem állami könyvtárak ősnymtatványainak felderítésével. = Zbl. Bibl-wesen. 81. 1971. 12. 757. p.

NYUGAT-BERLIN

A Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz /NSZK/ gyorsan fejlődik. Az új épület alapkövetétele 1967-ben volt. Ennek északi része /az egész épület 10,

a hivatali helyiségek 25 százaléka/ már elkészült és beköltözhető. A gyors munkának van hátránya is: az 1972. november 11-i orkán az ideiglenesen felállított könnyűszerkezetes felfújható raktárat néhány perc alatt rombadöntötte, 500 ezer kötet került a szabadba. A károk felbecslése folyik, a könyveket a rendőrség segítségével a régi Reichstag épületében helyezték el. + A könyvtár fejlődésére példaként néhány adat /elsőként az 1963. évi, történelmi alatt pedig az 1972. évi adatokat adjuk./ Dolgozók száma: 164/577, könyvvásárlásra fordított összeg: DM 750 000/2 800 000, köttetésre fordított költség: DM 295 000/1 600 000. = DFW 20. 1972. 3. 108. p. és Bibliothekdienst 1972. 11. 430. p.

PÁRIZS

A Bibliographie de la France elküldte a Library of Congressnek az első, válogatott leírásokat tartalmazó mágnesszalagját. Az ISO ajánlott szabványa alapján készült leírások megegyeznek a MARC és a BNB leírásaival. = LC Inf.B. 3. 1972. 30. 338-339. p.

PRETORIA

A Délafrikai Állami Könyvtár központi katalógusát 1972-től mikrokártyán adja ki. 151 könyvtár 1972 után jelentett új szerzeményeit negyedévenként folyamatos kumulálásban teszik közzé, a nemzetközi szabvány könyvszám alapján. Csak azokat a könyveket veszik fel a jegyzékre, amelyekben a szabvány könyvszám szerepel. Más adatot nem is közölnek, mint ezt és a jelentő könyvtár kódszámát. Egy-egy kártyán 11 ezer cím található. Később betűrendes katalógust is szándékoznak kiadni, ha majd a Library of Congress MARC szalagjai a délafrikai könyvtermést is fel fogják tární. Az 1941-ben felállított központi katalógust, amely 2,5 millió cédulából áll, ugyanakkor lezártnak nyilvánították. = LC Inf. B. 31. 1972. 33. 378. p.

WASHINGTON

A Library of Congress Information Bulletin 1972-től új köntösben, nyomtatva jelenik meg az eddigi szerényebb sokszorosítás helyett. Első három számában cikksorozat ismerteti részletesen a munkaköri leírások elkészítésének technikáját, az ezek alapján készített szabványokat, amelyekből a munkaköri besorolás "bibliája" készül. A munkaköri besorolás és a munkaköri jegyzékek között szoros a kapcsolat. Munkába lépéskor mindenki megkapja munkaköri leírását. + Érdekes statisztikát találunk a nők helyzetéről: összevetették az egyes besorolási kategóriákban a nők arányát az államigazgatás egészével. Az eredmény kimutatta, hogy a Kongresszusi Könyvtárban nagyobb a nők aránya - de azt is kimutatta, hogy minél magasabb kategóriáról van szó, ez annál inkább csökken; az un. 2.kategória 60 százalékatól a 18.kategória fölötti 0 százalékgig. + A gépesítés tovább folyik a könyvtárban; megkezdték, illetve továbbfolytatják a szerzeményi osztály gépesítését. + A könyvtár dolgozóinak egyik büszkesége az épületet övező kert. A gondnokság állandóan ápolja a gyepet, bokrokat és új, különleges fákat ültet. Csak az elmúlt évben 78 új fa és bokor került a parkba és az új ültetések között voltak 60 éves fák is. - Részünkről csak egy sôhaj: óh muzeumkert! FL = LC Inf. B. 31. 1972. 1-3, 28, 31, 36. no. - FARAGÓ LÁSZLÓNÉ

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ő L

DEZSÉNYI BÉLA

1907 - 1972

Életének utolsó évtizedében az Országos Széchényi Könyvtár főosztályvezetője volt. A könyvtár munkahelyénél sokkal többet jelentett számára. Érdeklődésének, gondjának, munkájának, de nyugodtan mondhatjuk: szeretetének nagyobb részét ennek szentelte. Itt kezdődött hivatali pályája s itt végződött be. 1935-ben a Széchényi Könyvtár díjtalan gyakornoka lett; néhány év múlva ÁDOB-segélyt kapott: ez számított első hivatali fizetésének. 1940-ben lett könyvtári segédőr. 1943-ban a Hirlaposztály vezetésével bízták meg. Ez az osztály maradt mindvégig munkásságának legfőbb színtere, gondoskodásának fő tárgya.

Együtt élt tehát a könyvtárral. Végigszenvedte válságait, együttműködött újjászervezésében, igen nagy része volt kibontakozásában. Nem elégedett meg a maga részterületének alapos ismeretével; sohasem tévesztette szem elől a mind nagyobbra nőtt, mind több országos feladatot ellátó könyvtár egészének kérdéseit, ezek összefüggéseit a magyar művelődés életével. Azon túl, hogy egyszerű munkása, aztán újjászervezője, majd vezetője lett a Hirlaptárnak, tevékeny részt vett az új otthonában majd teljesen kibontakozó Nemzeti Könyvtár egészének megtervezésében is. Egyformán érdekelték az anyag összegyűjtésének, megválogatásának, a különféle állományok gyarapításának, a gyűjtemények elhatárolásának, a könyvtári részletmunkák összefüggéseinek kérdései, meg az egész intézmény céljának, szervezetének és működésének mindegyre megújuló, új meg új áttekintést és megfogalmazást kivénó problémái. Éveken át készült a könyvtár történetének a mi századunkban lefolyt fejlődésmenetét feldolgozni; ehhez a munkához alapos részletkutatásokat folytatott s ezek eredményeit igen fontos tanulmányokban tette közzé. Ő vállalta az Országos Széchényi Könyvtár évkönyveinek szerkesztését is; s ezekben a testes kötetekben igen gazdag, mind tárgyi hitelükben, mind módszeres kidolgozásukban gondosan előkészített tanulmányokat tett közzé a könyvtártudomány elvi kérdéseiről, az Országos Széchényi Könyvtár művelődéspolitikai, szervezeti problémáiról, de a könyvtár anyagát feltáró tudományos kutatások eredményeiről is. Nagy része volt benne, hogy a könyvtar szorosabban vett könyvtári feladatai mellett legalább részben ellátta azokat a feladatait is, amelyek mint tudományos kutatóműhelyre örök-

lődtek rá.

Hogy sokrétű munkáját mintaszerűen végezhette el, sok előfeltétel tette lehetővé. Ezek közül hármát kell különösen kiemelniünk.

1. Az Eötvös Kollégium növendékeként igen alapos kiképzésben részesült mind a tudományos munka anyagföltáró gondosságát, mind a megmért anyagot elrendező összefoglalás módszerességét illetően. 1927-ben és 1929-ben mint francia-német szakos tanárjelölt a genfi egyetemen folytatta tanulmányait. 1931-ben ezekben a szakokban nyert tanári képesítést; a doktori címet - közbejött betegsége miatt - 1938-ban szerezte meg. Tanulmányai s későbbi utazásai idején megerősítette s kibővítette nyelvi ismereteit, a világban való tájékozódás, általános műveltségét, de a mindenkori jelen főkérdéseiben való eligazodását is. A magyar kérdéseket szerette nemzetközi összefüggésekben is megvizsgálni. Disszertációja, jellemző módon: "A magyar-svájci szellemi kapcsolatok a szabadságharc idején."

2. Hamarosan a könyvtár Hirlaptárába került. Ennek a történelmi tekintetben oly fontos s oly sokrétű anyagnak elmélyedt ismerete tette lehetővé, hogy uttörő munkát végezzen a magyar hirlapirodalom történetének - Ferenczy József után sajnos oly nagyon elhanyagolt - területén: mondhatni szüzföld nyílt meg előtte. Az oly mulékony, változékony anyag feltárásában, elrendezésében tette első fontos lépéseit. Hamarosan megjelentette azonban a terület elvi és módszertani kérdéseivel foglalkozó tanulmányait is. Igen komoly és alapos előkészítő munka után - amelyben egyformán fontos szerep jutott a jól megmért tényanyag feltárásának és arányos, a történelem fordulóit s a nemzetközi összefüggéseket egyaránt okosan mérlegelő áttekintésének - megírta a magyar sajtó történetének első kötetét.

3. Tudományának kérdéseit módszeresen is alapos vizsgálat tárgyává tette. Sok fontos mozzanatot tárt fel a sajtótörténet és a bibliográfia, a sajtótörténet és a különféle társadalmi előfeltételek, a sajtótörténet és a sajtó válfajai, nyelvi előfeltételei, a nagy személyiségek sajtótörténeti szerepe, a sajtótörténet és az olvasók, a sajtótörténet és a cenzura összefüggéseinek vizsgálata területén, hogy csak néhány fontosabb részleteredményére utaljak. Állandóan figyelemmel kísérte, bírálta és kiegészítette a könyvtári, főként a hirlaptári irodalom alapvető műveit és érdekesebb tanulmányait; idevágó munkássága is rendkívül változatos és nagyméretű.

Nem szabad megfeledkeznünk pedagógiai érdemeiről. 1946-ban a budapesti egyetemen "A magyar időszakai sajtó története" tárgykörből magántanárrá képesítették. Ettől kezdve az ELTE bölcsészeti karán a sajtótörténet előadója lett. Ezen a területen is elsőként - uttörőként! - működött. A magyar sajtótörténeti kutatások mai munkásait nagyrészt ő nevelte fel. Főként az ő munkáinak segítségével jelent meg ennek a kutatásnak minden lényeges eredménye először a nemzetközi fórumokon is. Mint a "Magyar Könyvszemlé"-nek közel 20 esztendőn át szerkesztője a területen folyó tudományos munka gyakorlatára is igen nagy befolyása volt.

Alaposságánál csak előzékenysége volt nagyobb. Az emberséges főnökök közé tartozott; inkább példájával, mint adminisztratív eszközökkel kívánt nevel-

ni. Törékeny szervezetében ritka munkabírásu, szívós s mindvégig töretlen szorgalmu lélek lakott. Félbenmaradt munkái között érte a halál. Az Országos Széchényi Könyvtár - amely, ismétlem, második otthona volt - sokat köszönhet neki. Az emberek ebben az intézményben is cserélődnek; új nemzedékek foglalják el a régiek helyét. Dezsényi Béla emlékét azonban e nemzedékváltások után is őrzik majd azok a munkák, amelyeken ott van szelleme fényének s keze mindennapi hű munkájának nyoma.

KERESZTURY DEZSŐ

SAKSZERVEZETI MUNKÁNK FŐBB ESEMÉNYEI

1972. június 15. - december 31.

A Szakszervezeti Tanács munkája - Az elmúlt év második felében alapszervezetünk Szakszervezeti Tanácsa két alkalommal jött össze. A június 26-án tartott ülésének témája: "Az OSZK szervezeti reformjának kérdései" c. referátum volt, melyet könyvtárunk főigazgatóhelyettese, dr. Sebestyén Géza tartott.

Október 24-én Koltai Gyula a SZOT Elméleti Kutatóintézetének igazgatóhelyettese a "Szakszervezeti Tanács működésének néhány kérdése" címmel tartott előadást. Ez alkalommal tárgyalta meg a Tanács az 1973. évi költségvetésünket is, melynek adatait külön cím alatt ismertetjük.

Ünnepségeink - Október 31-én meghitt ünnepség keretében buosuztattuk nyugdíjba vonuló munkatársainkat. Az SZB nevében Gyulai Árpád titkár adta át az alapszervezet ajándékait és tolmácsolta a Közalkalmazottak Szakszervezete Központi Vezetőségének jókívánságait a jubiláló munkatársaknak és köszöntve azokat a kedves kollégákat, akik rövidesen kötött aktív foglalkozásukat kötetlen aktív munkálkodással váltják fel. Megköszönte a dolgozó éveket, amelyeket könyvtárunkban töltöttek és azt a munkát, amelyet az új szellemű, új gondolkodású ember megteremtéséért fejtettek ki.

Az intézetvezetés nevében dr. Sebestyén Géza főigazgatóhelyettes mondott pohárköszöntőt, amelyben köszönetét fejezte ki eltávozó munkatársaink eddigi becsületes helytállásáért és most kezdődő kötetlen, de továbbra is tevékeny élet szép lehetőségeire hívta fel a figyelmet. Az ünnepséget az énekkar kedves szereplése tette hangulatosabbá.

December 9-én rendeztük meg a hagyományos Télapó-ünnepségünket, a Közalkalmazottak Szakszervezete klubhelyiségében. A meghívott 163 gyermekből 86 jött el, szüleikkel együtt. A Télapó Dániel György kollega volt, közreműködését nagyon köszönjük. Közös éneklés, versmondás, versenyzés után Télapó kiosztotta az ajándék csoki-csomagot, valamint minden gyermek korának megfelelő könyvet kapott. A Télapó-ünnepség filmvetítéssel végződött.

Jutalmazások - Az elmúlt évben az önzetlen és áldozatos szakszervezeti

munkáért a Szakszervezeti Bizottság köszönete jeléül az alábbiakat részesítette jutalomban: Alberti Julia, Ambrus Jánosné, Bereczky Lászlóné, Boda Józsefné, Darabos Pálné, Demény Ottóné, Dömötör Lajosné, Faragó Lászlóné, Hajdu Hajnalka, Horváth Viktor, Indali György, H. Izsó Livia, Jordán Katalin, Kamarás István, Kiss Györgyné, Koncz Béláné, Losonci Andrásné, Németh János, Pap Zoltán, Papp András, Papp Ferencné, Pócsi Árpádné, Rakovszky Istvánné, Somkuti Gabriella, Tomits Ottilia, Tóth Lajosné, Ürögdi Györgyné, Vén Tiborné, Ventura Eduárdné, Veöreös Enikő.

SEGÉLYEZÉSEK

A munkaadói segély 1972. évi összege 25 580 Ft volt, ezt 76 dolgozó között osztottuk szét, az egy főre eső átlag 337 Ft volt.

Munkaadói segélyben részesültek - Juniusban: Bartók György, Berey Béla, Boda Józsefné, Horváth István, Kutász Lászlóné, Szabó Istvánné, Szűcs István, Juliusban: Boros Lajosné, Dérer Miklós, Fordán Lajosné, Horváth Miklóné, Kárpáti Miklós, Pál Albertné. Augusztusban: Dóczy Judit, Husi Kálmánné, Kovács b. Istvánné. Szeptemberben: Alberti Julia, Bakonyi Márta, Bánáti Istvánné, Divényi Pálné, Hajdu Sándorné, Horváth Tiborné, Monostori Jenő, Muzslai Lászlóné, Németh Borbála, Orbán Ákosné, Rázga Emma. Októberben: Bányai Tamara, Fodor Andrea, Gyurján János, Szendrei Béla, Tóke Ferencné. Novemberben: Domanyik Mihályné, Farkas Ágnes, Hajós Csabáné, Mísey Judit, Nyul Elemér, Révai Rita, Sándor Erzsébet, Vadász Judit, Zölde Kornélia. Decemberben: Deme Zsuzsa, Láng Tiborné, Nádai Gyuláné, Orbán Ákosné.

A szakszervezeti segély évi kerete 30 100 Ft volt. 72 dolgozót részesítettünk segélyben. Ebből 19 szülési /345 Ft-os átlaggal, 10 temetési /485 Ft-os és 43 szociális segély volt/ 440 Ft-os átlaggal.

Szakszervezeti segélyben részesült - Juniusban: Gordon Miklóné, Zsigmondi Árpádné. Juliusban: Busa Margit, Fordán Lajosné, Horváth Miklóné, Kovács b. Istvánné, Nagy Zsigmond, Pálvölgyi Endre. Augusztusban: Bánáti Istvánné. Szeptemberben: Appel Károlyné, Belencsik Lajos, Froemel Károlyné, Koncz Béláné, Maróth Miklóné, Nagy Attila, Retkes Csabáné, Szilvássai Istvánné, Takács Menyhért. Októberben: Béri Gézáné, Dezsényi Béláné, Moór Istvánné, Nagy Sándorné, Wolf Magda. Novemberben: Bács Kálmánné, Bene Sándorné, Dérer Miklós, Fráter Ivánné, Karcagi Lajosné, Koroknai Ákosné, Nemeshanyi Hubáné, Slachta Erzsébet, Szénási Lászlóné, Tolnai Lászlóné Wojtilla Gyuláné, Zimnicz Jánosné. Decemberben: Auer Ferencné, Bétsch Elemérné, Deli Györgyné, Divényi Pálné, Farkas Lászlóné, Klenczner Lászlóné, Kresalek Béla, Piros Ferencné.

ÜDÜLÉSEK

1972 folyamán alapszervezetünk a könyvtár 134 dolgozóját üdültette, gyermekekkel és hozzátartozókkal együtt 219 személyt. Részletezetten: SZOT beutalóban részesült 71 fő/24 férfi + 47 nő, szanatóriumi beutalót kapott 1 fő, gyermek és családi beutalóval 9+17. Önköltséges üdültetés: Zamárdi-ban - egy kétszobás IBUSZ-bérleményben, 6 turnusban 28 felnőtt és 17 gyermek. Zirc-en, a könyvtár vendégszobáiban 25 dolgozó 51 fő hozzátartozójával.

Junius 1-től szakszervezeti beutalót kaptak - Balatonföldvár/VI.16: Gajai Jánosné és leánya, Balatonöszöd/IX.13: Busa Margit és férje, Fonyódbélatelep/VII.6: Kálmán Klára, Héviz/VII.12: Soltész Zoltánné és férje, XI.30: Óvári Sándor, Jósvafő/X.25: Pipics Zoltán és felesége, Lillafüred/VI.1: Horváth Magda, VIII.10: Vona Katalin. Mátraháza/VI.1: Molnár Ágnes, VIII.10: Szalai Klára. Siófok/VI.6: Nádai Gyuláné. Sopron/VIII.16: Kádár László és

felesége.

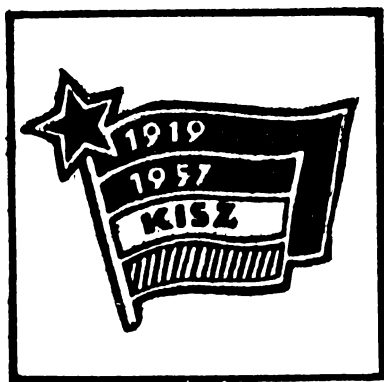
Szakszervezeti családok beutalót kaptak: Balatonlelle/VI.2.: Béri Gézáné és 3 gyermeke, VI.8: Szász Andrásné és gyermeke, VI.20: Monostori Jenő, felesége és 2 gyermeke, VI.20: Urosevics Daniló felesége és 1 gyermeke. Balatonszéplak/VIII.16: Losonci Andrásné és gyermeke. Miskolc-Tapolca/VI.8: Sinkó Pálné, férje és 2 gyermeke. Nyíregyháza/VIII.2: Juhász Lászlóné, férje és 1 gyermeke. Solt/VI.1: Kausay Tiborné és 3 gyermeke.

Külföldi hajótut kaptak: Bécs/X.23- Mirki György, Szilvássy Istvánné.

Gyermekbeutalást kaptak: Kőszeg/VII.6: Neppel Szilvia, Mikospusztá/VIII.17: Székely Edit. Parádfürdő/VII.20: Csillag Kristóf, Gáli Ádám. Parádsasvár/VII.20: Soltész Péter.

Önköltséges beutalót kaptak: Balatonföldvár/VI.8: Nemere Zoltánné, férje és gyermeke, Pálvölgyi Endre és felesége. Balatonlelle/VI.8: Jenik Győzőné, Miklóssy János, felesége és gyermeke. Balatonszabadi/VI.7: Prepeliczai Györgyné és férje. Mátrafüred/VI.9: Divényi Pálné, férje és gyermeke. Sopron/VI.1: Koffán Zsófia, VI.15: Kovács Árpádné, férje és gyermeke, VIII.24: Kádár László és felesége, IX.7: Somkuti Gabriella, IX.21: Rázga Emma, ifj.Farkas Lászlóné, férje és gyermeke.

FIGYELEM! A Társadalombiztosítási Tanács elnökének, Hoffer Rezsőnének új telefonszáma: 134-000/262.mellékállomás. Bibliográfiai Osztály hungarica-állomása.

Akcióprogramunkat a KISZ VIII. Kongresszusának, a KISZ budapesti és kerületi küldötttertekezletének anyaga, valamint az ezekből adódó, 1973. évre vonatkozó kerületi munkaterv alapján állítottuk össze, figyelembe véve alapszervezetünk sajátosságait.

A szervezeti élet fejlesztése érdekében tevékenységünk egyidejűleg segítse elő az alapszervezet kommunista és tömegszervezeti jellegének erősödését;
- a csoportmunka fejlesztésével fokozzuk az alapszervezetben belüli önállóságot;

használjuk ki a VIII. kerületi KISZ Bizottság által nyújtott lehetőségeket az aktivaképzésben, de tekintettel az őszi vezetőségválasztásra, a helyi vezetőképzést is igyekszünk megoldani;

- folytatjuk a megbízatások rendszerének kiépítését, a fokozatosság elvének figyelembevételével;
- állandóan figyelemmel kísérjük a fiatalok mozgását a könyvtárban;
- a taglétszámmal nagyobb mértékben igyekszünk növelni az aktív tagok arányát;
- gondosan előkészítjük az 1973. évi vezetőségválasztást.

A régi és az új vezetőségnek egyaránt arra kell törekednie, hogy a tagsággal a nagyfokú széttagozottság ellenére is minél jobb kapcsolatot alakítson ki; 2-3 hetenként tartunk vezetőségi ülést, kéthavonta taggyűlést.

Eszmei-politikai munka, a szocialista tudatformálás eszközei

Céljaink és a nevelés területei: világnézeti nevelés, a marxizmus-leninizmus eszméinek terjesztése, a párt politikájának népszerűsítése, a társadalmi aktivitás fokozása.

E célokat a következő eszközökkel kívánjuk szolgálni:

- Magyarország megismerése: rendszeres, egymásra épülő kirándulások révén földrajzi, gazdasági, kulturális megismerés. A Forradalmi Ifjúsági Napok keretében kiállítást rendezünk "Petőfi könyvtárunkban" címmel, majd társadalmi-politikai ünnepeink rendezésében a könyvtár többi szervezetével aktívan együttműködünk;
- hozzájárulunk a vietnami nép megsegítéséhez /véradás, társadalmi munkából pénzbefizetés/;

A X.VIT és általában a VIT-ek megismerésének elősegítése céljából előadásokon, külföldi fiatalokkal való beszélgetéseken, kiállítás rendezésével, a kerületben júniusban megrendezendő "Kis VIT"-en való részvétellel töltjük meg tartalommal a VIT jelszavait.

A főváros centenáriumi évében bekapcsolódunk a "6 órát Budapestért!" társadalmi munka-végzési mozgalomba. Sétákat teszünk a főváros néhány kevésbé ismert nevezetes helyére és közösen megnézzük a VIII. kerületi helytörténeti, valamint a Budapesti Történeti Múzeumban rendezett centenáriumi kiállítást; az 1973-74-es KISZ-oktatási évet gondosan készítjük elő a témák és előadók megfelelő kiválasztásával.

Kulturális tevékenység, művelődés

Az állami oktatás helyzetével és továbbfejlesztésével foglalkozó MSZMP KB határozat végrehajtásából az alapszervezetre háruló feladatok meghatározása és a végrehajtás megkezdése. Feladataink:

- az OSZK-dolgozók között körözött folyóiratok visszaérkezése után a folyóiratok eljuttatása arra rászoruló könyvtáraknak ill. iskoláknak;
- középiskolát nem végzett fiataljainkat ösztönözzük a beiratkozásra, tanulásukhoz szükség esetén segítséget nyújtunk;
- a beindult nyelvtanfolyamokat folytatjuk, a létszámot állandó szinten tartjuk;
- a pinceklub kialakítása, berendezése /társadalmi munka, ill. a Gazdasági Hivatallal való együttműködés a tervezésben és megvalósításban/.

Részben a jelenlegi körülmények között, részben a pinceklubban megvalósítandó programok: a lemezklub rendszeres működése, az ismeretterjesztő jelleg fokozásával, megfelelő vezetőre találás esetén irodalmi kör létrehozása, képzőművészeti, fotokör létrehozása, alkotásaikból kiállítások rendezése, a klubban irodalmi, társadalmi, művészeti, természettudományos, filozófiai kérdésekről egy-egy meghívott előadóval beszélgetés, élménybeszámolókat tartunk utazásokról, diavetítéssel.

Kiállításokra közös látogatásokat szervezünk, lehetőleg vezetéssel, folytatjuk kulturális programajánlataink készítését /havonta/; folytatjuk a folyóiratok körözését a könyvtár dolgozói között; az NDK-ban dolgozó magyar fiatalok KISZ-szervezeteivel együttműködési szerződést kötünk, s ennek alapján folyamatos tevékenységet biztosítunk; megkíséreljük kapcsolat kialakítását a belvárosi nagykönyvtárak fiataljaival /együttműködés elsősorban a klub létrejötte után/; fellépési alkalmak teremtésével is támogatjuk kamarakórusunkat.

Sportélet fejlesztése

Bekapcsolódnak a józsefvárosi sportpályák építésébe; kezdeményezzük és szervezzük a természetjárás-turázás alkalmait. Népszerűsítjük az erdei tornapályák által nyújtott lehetőségek kihasználását; az uszodabérletek jobb kihasználására új rendszert vezetünk be; megteremtjük a ping-pongozás lehetőségét, versenyeket hirdetünk és bonyolítunk le.

A gazdasági munkát segítő tevékenység

A nyolcórás munkaidő jobb kihasználásával a fiatalok mutassanak példát; éljenek a könyvtár célkitűzéseinek megismerési lehetőségeivel; társadalmi munka végzésével segítjük: a/ a Kisnyomtatványtárban szükséges rendezési munkákat /10-12 fő, havi 4-4 óra/, b/ a "Régi Magyarországi Nyomtatványok" c. kiadvány munkálataihoz a nyomdahelyek felkutatását, mely nagy pontosságot és sok időt igénylő munka /6 fő/, c/ az OSZK történet megírását magnós interjú készítésével. Pénzért végzett társadalmi munkánkkal szeretnénk elérni, hogy alapszervezetünk anyagi helyzete javuljon, többet tudjunk közös felhasználásra fordítani.

Érdekvédelmi munka

Az Ifjúsági Törvény Végrehajtási Utasításának megfelelően a könyvtár vezetőségével együtt dolgozzuk ki a teendőket és állandó aktív közreműködéssel biztosítjuk az intézkedési terv megvalósulását.

Kapcsolatainkat a könyvtár politikai és tömegszervezeteivel továbbfejlesztjük és állandó együttműködést valósítunk meg. A párt alapszervezetével való kapcsolatunkat olyan értelemben szeretnénk javítani, hogy a KISZ-tagok jobban megismerjék a párt-alapszervezet munkáját, határozatait. A párttagjelöltségre legalkalmasabb KISZ-tagok számára megfelelő megbízatásokat adunk, politikai fejlődésüket fokozott mértékben figyelemmel kísérjük. - Alapszervezeti KISZ-vezetőség

ESEMÉNYEK A KISZ MUNKÁJÁBÓL

1972.junius - 1973.március

Szept.23-24-én kirándultunk harmincan Gyöngyösre és a Mátrába. Gyöngyösön Vekerdi József vezetésével megismerkedtünk a Bajza József Műemlék-könyvtár gyűjteményének jelentőségével. Másnap a Kékestetőt másztuk meg, s győzelmünket szalonnasütéssel ünnepeltük.

Október közepén öt nyelvtanfolyamot indítottunk fiatalok részvételével, könyvtárban dolgozó fiatal nyelvszakos tanárok vezetésével. Erről a következő számban részletesen beszámolunk.

December 30-án a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulójára kiállítást rendeztünk, most pedig a Petőfi-évforduló és március 15. ünnepelésére készített "Petőfi könyvtárunkban" című kamarakiállítás látható, a Pollack téri épületünk emeletén.

Januárban a pártvezetőség beszámoltatta a KISZ-vezetőséget az 1972-ben végzett munkáról. Az eredmények és a beszámoló alapján a pártvezetőség dicséretben részesítette alapszervezetünk tagságát.

Megélénkült kulturális munkánkat jelzi, hogy február-március folyamán utiélménybeszámolót tartottunk. Csoportosan néztük meg a Fotográfia c. filmet, Jobba Gabi Petőfi-műsorát és kivettük részünket a Nemzetközi Nőnap alkalmából rendezett "estély" előkészítéséből és a mulatságból is.

Lemezklubunk az eddig kialakult rend szerint tervezi továbbra is programjait. Ezek "alapanyaga" a tagok, ill. vendégek lemezei, magnoszalagjai. Az igények, kívánságok szerint válogatunk belőlük, a műsor "komoly-" és "könnyűzenei" műveit valamilyen módon összehangolva. Áprilisban "Ki nyer ma"-típusú játékot tervezünk, ehhez természetesen vállalkozó kedvű játékos-gárda kell. A klub műsorát és időpontját plakátok hirdetik majd. Mindenkit szeretettel várunk!

Visszaszereztük ping-pong asztalunkat, lehetne ütögetni, ha megfelelő jó helyünk lenne! Ötleteket és megvalósítható javaslatokat várunk! /Ha tudsz valahol egy talpalatnyi helyet, szólj!/
.

Mindenki figyelmét felhívjuk az épületekben jól láthatóan elhelyezett faliújságokra-hirdetőtáblákra, amelyeken rendszeresen közlünk kulturális program-javaslatokat és egyéb közérdekű híreket. J á r j n y i t o t t s z e m m e l !

NEM FELEJTETTÜK EL

Igy is mondhatnánk: Egy megkésített híradás /nem a mi hibánkból/ zirci éneklésünkről. Még az elmúlt év novemberében - 25-én - történt énekkarunk zirci szereplése.

Miután azok is megérkeztek, akik egy kicsit tovább "szundiztak" beszálltunk a zirci MEZŐGÉP által küldött buszba és megindultunk Zirc felé.

Megérkezésünk után meglátogattuk a zirci MEZŐGÉP-et, ahol vendéglátóink beszámoltak a gyár életéről és megmutatták a gyári berendezéseket. Az ebéd utáni sziesztát mindenki a tetszésének megfelelően töltötte. Az énekkar próbált /talán egy kis lámpalázzal?/, a kísérők drukoltak a sikerért. Megható esemény tanui voltunk, amikor a zirci 1. sz. általános iskola Reguly Antal uttörő kórusa szálláshelyünkön felkeresett Bozzay József karnagy vezetésével, s stilszerűen énekszóval köszöntötte felnőtt kollegáit. A bemutatkozás jól sikerült, a gyerekek a továbbiakban a leglelkesebb közönségnek bizonyultak. Az énekkar bejegyzésével avattuk fel új csapatnaplójukat.

Este mindnyájan a zirci művelődési házba vonultunk. Az énekkar a kulisszáknak mögé, ahol utolsó próbájukat tartották, mi kísérők pedig elfoglaltuk helyünket a már zsufolt nézőtéren. Mondjuk ki rögtön: kórusunkra büszkék lehetünk, kivívták Zirc elismerését, ez abból is látszik, hogy kedves vendéglátóink nem kimélték tenyerüket. Az énekszámok közé jól illettek Misley Judit kiváló szavalatai, és Jutka az előadás folyamán a közönség egyik kedvence lett. Herényi István virtuóz furulya improvizációját a közönség igen nagy tetszéssel fogad-

ta. A jól sikerült előadás után lelkes taps köszöntötte kiválóan szereplő énekarunkat és vezetőjét, Párkainé Eckhart Máriát.

Az előadás után együtt derültünk a "művész szobában" az alkalmilag megalakult együttes méddő harcán, amit - az ott talált - rézfuvós hangszerekkel vívott. A Cuha étterem különtermében pihentük ki az előadás "fáradalmait" Haraszthy Gyula főosztályvezető és Kovács József műemlékkönyvtárunk vezetőjének társaságában, akik mindvégig lelkesen drukkoltak az énekkarnak. A vacsora alatt egyik kedves vendéglátónk eredeti bakonyi népdalokkal ajándékozott meg minket, amelyekből egyet rögtön meg is tanultunk. Poharazgatás közben - mert mit is játszhat egy énekar? - "ez a nóta körbe jár"-ral mulattattuk egymást és a személyzetet. A vacsora végeztével Kovács József elvtárs megköszönte énekarunknak a szép estét és kifejezte reményét a mielőbbi viszontlátásra, amelyet mi örömmel meg is ígértünk. Éjjél felé tértünk szállásunkra.

Másnap reggel hulldogáló hóban és természetesen az utolsó pillanatban futva értünk a zirci vasutállomásra. Nagyon hideg volt, ezt akkor éreztük igazán, amikor Vinyéről nekivágtunk a Bakonynak a télies időben is csodálatosan szép Cuha völgyén keresztül. Az egyik réten ádáz küzdelmet vívott egymással a fiu-lány vegyes futball csapatunk. Az erőviszonyok kiegyenlítették lehettek, mert a meccset döntetlenül kellett félbehagynunk, ugyanis indulnunk kellett Porvacsésznek felé. A porvacsészeki vasutállomáson a zirci vonatra várva a hideg miatt - soha nem árt a jó ürügy - magunkhoz vettünk egy kis cs. vitamint.

Délután legtöbbször ismerősként üdvözölte a Reguly Antal Műemlékkönyvtárat, amelynek ismét megcsodáltuk impozáns dísztermét, és az énekar egy kis miní műsort is rögtönzött. A Bakony Múzeum jól összeválogatott gyűjteménye nagy élményt nyújtott mindnyájunknak. A könyvtár tornyából még egy pillantást vetettünk Zircra és a Bakonyra, majd pedig hazafelé vettük utunkat. Bucsuzásakor a Reguly uttörőkórus küldöttsége valamennyiünket megajándékozott egy-egy szép zirci fa-émléktárggyal. Utólag is köszönjük ezt a felejthetetlen napot, a bennünket kísérő, utunkat egyengető Zirci KISZ Bizottságnak és titkárnak, akiben egy jó barátot ismertünk meg.

ELEKES PÉTER

Lapzárta után kaptuk:

Az Országos Széchényi Könyvtár mély fájdalommal tudatja, hogy dr.Gombocz István osztályvezető, a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége Kiadványcsere Bizottságának elnöke április 10-én tragikus hirtelenséggel elhunyt. Dr.Gombocz Istvánt az Országos Széchényi Könyvtár saját halottjának tekinti. Temetése április 19-én fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

SZERKESZTŐSÉGI HIREK

- Lapunk következő 3/4. számának megjelentetését május végére tervezzük.
- A Könyvelosztó kérésünkre vállalta, hogy az OSZK HIRADÓ régebbi számait az egyéb időszak kiadványai között gyűjti és raktáron tartja. Kérjük azért olvasóinkat, hogy amennyiben otthonában vagy az egyes osztályokon régi számokat találnak, adják át a főépületben az Igazgatási Osztályon/a Mikrofilmtárhoz való továbbításra, a Muzeum utcai épületben dr.Markos Bélánénak, a Pollack Mihály téri épületben Juhász Lászlónénak/Mikrofilmtár vagy egyéb anyaggal együtt közvetlenül a Könyvelosztónak.

